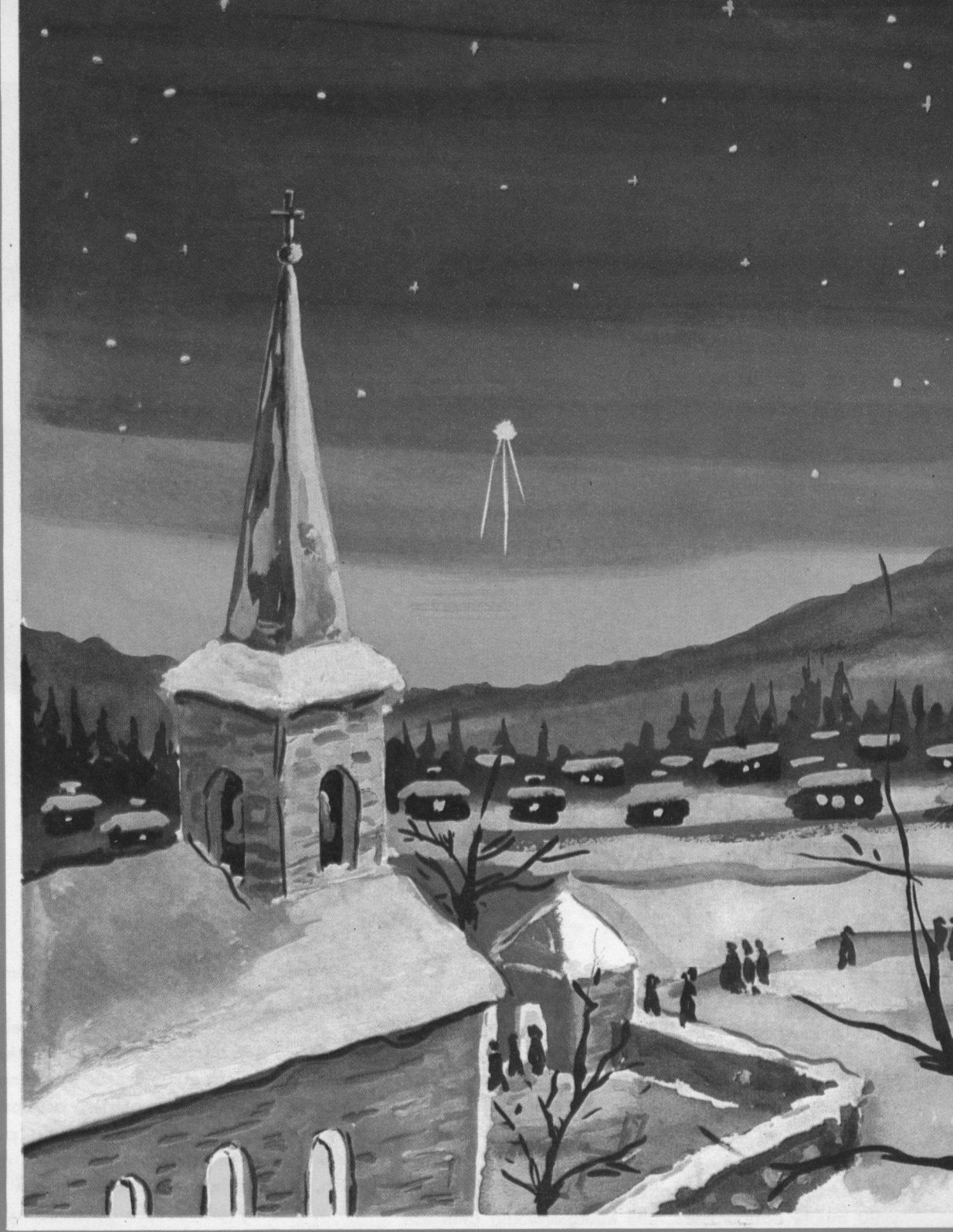

KUUROJEN JOULU 1964

SUOMEN KUUROJEN LIITTO R.Y.

Åvik vetoaa

— — — jo minun kotini on myytiin. Minun selkä on kipeä, sairas. Ei saan tehdä kovasti työn. Minä ei jaksa maksaa vuokran ja ruoka. Minulla ei ole ystävä mitään. Ei kukaan minua ymmärtää. Jo monta kertaa minä ilmoittanut, muuttaa Åvikiin. Monta kuuroa yhdessä, ymmärtää hyvin. Pääsenkö pian jo kuurojenkodissa asumaan Kirjoita pian minulle . . .

Tämän yksinäisen jonottajan lisäksi on tällä hetkellä 20 muuta odottamassa, että kuurojenkodin ovet aukenisivat heille. He ovat vanhuksia, työkyvyttömiä, kuurosokeita, ihmisiä, joilla ei ole kotia, ja vaikka jollakin olisi koti, hän ei enää pysty itse hoitamaan itseään. Yleinen vanhainkoti ei ole heitä varten, siellä he olisivat vielä yksinäisempiä kuin kotikyläss-ään tai kaupunkiasunnossaan. Kuka heitä siellä ymmärtäisi?

Tällaisia ihmisiä varten toimii Åvikin kuurojenkoti Hyvinkään maalaiskunnan Hyvinkään kylässä. Sen omistaa Kuurojen Huoltokotisäätiö. Koti on toiminut runsaasti 50 vuotta. Se on maan ainoa kuurojenkoti.

Åvikin asukkaat olivat aluksi pelkästään naisia, mutta v. 1962 lopulla valmistui osasto myös miehiä varten. Uusi miesten osasto on ajanmukainen. Samaa ei voida sanoa naisten osastosta. Paloviranomaisten määräyksestä oli vanhan puurakennuksen yläkerrassa asuvat naiset siirrettävä muihin huoneisiin, yhdessä huoneessa asuu jopa 5 henkeä.

Vaikka hyvällä sovulla onkin saatu tilaa, ei kotiin voida sijoittaa enempää kuin mitä siellä nyt on, 38 hoidettavaa. Joukossa on 9 kuurosokeaa, joiden ainoana yhteytenä ulkomaailmaan on käsin tunnusteleminen. Sokea voi tuntea käden liikkeet ja siten ymmärtää viittomakieltä. Täällä hänellä on seuraa, täällä on kodin lämpöä ja turvallisuutta.

Hiljattain päättynyt laajennusvaihe on siten vallan riittämätön, se onkin tarkoitettu vain I rakennusvaiheeksi. Vertailu muitten maitten vastaavien ko-

Jatkuu siv. 30.

Kuurojen Joulu

Kuurojen Lehti n:o 12 B / 1964

56 vuosikerta

Julkaisija:

Suomen Kuurojen Liitto r.y.
Liisankatu 27 E 10
Helsinki

Päätoimittaja:

Runo Savisaari

Toimitussihteeri:

Jarmo Narmala

Toimituskunta:

Aura Ahlbäck
Rea Stadius
Ragnar Östman
Jaakko Väisälä
Emil Mattila

SISÄLLYS

Åvik vetoaa

Ja sinun on annettava hänelle nimi Jeesus

Tie joka taivohon vie

Kuurojendiakonissat — sillanrakentajat

Ei estä sokeus . . .

Näsijärven ensimmäinen höyrylaiva

Sävele Angervo

Erään perheen Roomanmatka

Noita Kultanenä

Hyljätty kaivo

Tropiikin joulutunnelmia

Kansi: Osmo Entelä

☆ ☆ ☆ ☆ ☆ ☆ ☆ ☆ ☆ ☆ ☆ ☆ ☆ ☆ ☆ ☆

"Ja sinun on annettava hänelle nimi Jeesus„

Luuk. 1:31.

Saadessaan ilmoituksen lapsen syntymästä sai Maria myös määräyksen lapsen nimestä. Ja kun Joosefille muutamaa kuukautta myöhemmin ilmoitettiin hänen kihlattunsa tilan alkusyy, toistettiin määräys: »Ja sinun on annettava hänelle nimi Jeesus» (Matt. 1:21).

Beetlehemin siunattua yötä olivat edeltäneet Marian ja Joosefin uskoa äärimmilleen koetelleet kuukaudet. Nöyränä oli Maria alistunut enkeli Gabrielin ilmoittamaan Jumalan tahtoon, mutta hänen täytyi jo ilmestyksen hetkenä aavistaa, miten vaikeata hänen olisi saada ketään ulkopuolista uskomaan sitä, mitä hänelle oli sanottu ja tapahtunut. Mitä sanoisi ja tekisi Joosef? Tosin jollekin Siionin tyttäristä oli Kirjoitusten mukaan kerran näin käyvä, mutta kuka uskoisi, että Raamatut täyttyisivät hänessä, Nasaretin Mariassa. — Joosef aikoi tuskaisin mielin hyljätä hänet salaa. Saattoiko Maria muuta odottaakaan. Ja vaikka salaisuudesta sittemmin tulikin heidän yhteisensä, jatkoi ympäristö epämääräisiä arvelujaan. — Lapsi syntyi. Tuossa se nyt oli. Samanlainen kuin tuhannet muutkin lapset Israelissa. Voisiko se sittenkään olla . . . ? Jospa me olemmekin vain nähneet unta, kumpikin? — Miten ratkaisevaa uskon vahvistusta merkitsikään kedon paimenten tulo ja kertoma. Siis sittenkin! Hänen nimensä on siis oleva Jeesus!

Marian ja Joosefin kuuliaisuuden hedelmänä on meillä Jeesus, Vapahtaja, ja joulu. Mutta nyt kysytään meidän kuuliaisuuttamme. Nyt olisi meidän vuorostamme ja kohdastamme annettava hänelle nimi Jeesus. Muutoin ei tästä lapsesta ole meille mitään hyötyä.

Mieheksi varttunut joulun lapsi sanoi kerran Johannes Kastajasta puhuessaan kuulijoilleen vavahduttavat sanat: »Hän, Johannes, oli palava ja loistava lamppu, mutta te tahdoitte ainoastaan hetken iloitella hänen valossansa.» Mutta eikö hänen omaksi kohtalokseen ole tullut, ja nimenomaan jouluna, sama? Tuhannet ja taas tuhannet haluavat iloitella hänen valossansa, hänen liikuttavan seimensä ja joulun kynttilöiden äärellä, mutta kuka etsii ja tarvitsee häntä Vapahtajana, kuka ylistää hänessä sellaisena kirkkauden Jumalaa?

Meille on syntynyt Vapahtaja. Mutta vain sillä on hänessä pelastus, joka häneen toivoo ja uskaltaa. Miten on meidän laitamme? Jeesus on itse sanonut: »Joka uskoo Poikaan, sillä on iankaikkinen elämä; mutta joka ei ole kuuliainen Pojalle, se ei ole elämää näkevä, vaan Jumalan viha pysyy hänen päällänsä» (Joh. 3:36). Kova sana, joka ei kuitenkaan tule tuomioksi yhdellekään, jolle se saa tulla herätykseksi. Mutta sen totuus pysyy. Jolla on Jeesus, sillä on elämä. Jolla ei ole Jeesusta, sillä ei ole elämää. Onko sinulla ja minulla?

Jos tahdomme elää, on meidänkin annettava tälle lapselle nimi Jeesus.

EERO LEHTINEN

”Tie joka taivohon vie”

Oli synkkä lokakuun päivä syksyllä 1942. Sota jatkui, pimennys, liikkeiden kiinninaulatut ikkunaaukot, sensuuri ja rintamalta jatkuvasti saapuvat katkerat uutiset masensivat mieltä. Harmaassa arjessa oli vaikeata havaita edes valonpilkahdustakaan, mutta jokaisen oli nyt vain jatkettava elämää antamatta masennuksen saada yliotetta.

Tänä pimeänä lokakuun päivänä puhelin soi, ja tiedotettiin seuraavaa: Eräs harrastelijoista muodostettu teatteriseurue oli tulossa Ruotsista esiintyäkseen muutamana iltana Helsingin Ruotsalaisessa Teatterissa. Sodan aikana maassamme usein kävi taiteilijoita, etupäässä Ruotsista, jotka esiintyivät joukoille rintamilla sekä myös invalidien ja sodasta kärsineiden hyväksi. Tämä seurue oli tulossa Taalainmaalta ja sen aikomuksena oli esittää »Tie joka taivohon vie»-niminen näytelmä. Seurue tarvitsi näyttämölle lisää »kansaa», mm. poikia ja tyttöjä, joiden piti esittää »Salomon kesteihin» saapuneita juhlavieraita. Piti olla perehtynyt kansantanhujen esittämiseen ja mieluimmin oli omistettava oma kansallispuku. Koska tiesin täyttäväni nämä molemmat vaatimukset ja lisäksi olin auttamattomasti rakastunut kaikkeen mikä koski teatteria ja näyttämön palkkeja, tämä sopi minulle aivan erinomaisesti.

Mainitun näytelmän oli kirjoittanut ja tavastanut kirjailija Rune Lindström, joka siihen aikaan oli filosofian kandidaatti ja opiskeli teologiaa. — Tiedämme, että Taalainmaa on tunnettu »taalalaismaalauksistaan», koruttomista raamatunaiheisista kauniisti väritetyistä kuvista, jotka joku maaseudulla vaelteleva talonpoika oli maalannut. Kuville oli ominaista taiteellinen herkkyys ja omalaatuinen mielikuvitus. Isä Jumala oli kuvattu lempeännäköisenä vanhana hopeahapsisena korkeahattuisena herrana. Profeetoilla oli usein seudun ukkojen ulkomuoto, toisilla hyväluontoisen, toisilla taas äkäisen näköinen naama. Tauluissa oli koristuksena valtavat kukkasaiheet, ja etummaisena prameili aina kurpitsa, eli kurkunpuu. Kun valas oli oksentanut Joonan mahastaan antoi Herra Jumala kurpitsan kasvaa sille paikalle, jotta Joonalla olisi jotain syötävää. Tällaisia taalalaismaalauksia on vielä tänäkin päivänä katseltavissa Taalainmaan vanhoissa taloissa.

Kirjailija taalalainen Rune Lindström oli joutunut merkillisten ideoitten ja innoitusten valtaan, jotka hän toteutti, ja näin syntyi tämä näytelmä. Siitä lähtien sitä on esitetty joka kesä Leksandissa Taalainmaalla. Hänen avustajansa ovat kaikki olleet kotoisin niiltä tienoilta, ja ammateiltaan mm. oluenpanijoita, maalareita, rautakauppiaita, liikeapulaisia, maanviljelijöitä ym. Näytelmä esitettiin Helsingissä kymmenen kertaa kahdeksan päivän aikana, ja näinä iltoina ei sattunut ainoatakaan vakavampaa ilmahälytystä. Heti ensimmäisenä iltana heidän lähdettyään sitävastoin tuli hälytys, joka pakotti pääkaupunkilaiset useiksi tunneiksi kellareihinsa.

Tämä, että niin synkkänä ajankohtana kokonaisen viikon ajan sain osallistua tähän valoisaan näytelmään yhdessä Taalainmaan »hyvien ystävien ja

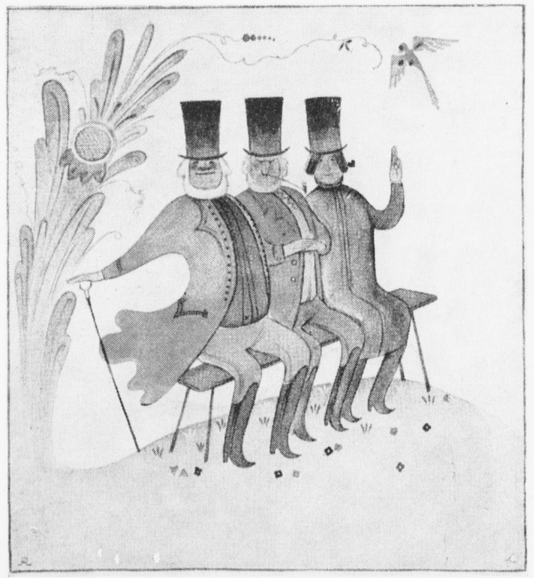

Mats tapaa kolme profeettaa, Elian, Joonan ja Jeremian. He istuvat Profeettain karjamajan edustalla, ja antavat neuvon:

»Jos sydäntäsi kivistää ja rintaa ahdistaapi
on suonenisku sulle lääke vainen.»

Mats kohtaa myös Herran enkelin Gabrielin, joka julistaa:

»Kylään sä kulje. Ja löytänet sieltä
kirvesmies Joosefin, lapsen ja naisen.»

kylänmiesten» seurassa oli elämys, jota en koskaan voi unohtaa. Me ylimääräiset mukanaolijat, jotka osallistuimme vain erääseen aivan pieneen näytelmän jaksoon, seisoimme ilta illan jälkeen uskollisesti kulissien välissä seuraten näytelmää alusta loppuun asti voidaksemme imeä itseemme jokaisen sanan ja erinomaisen hienon näyttelemisen. Etenkin Rune Lindström, joka esitti Mats-renkiä vaeltamassa Isä Jumalan luo valittaakseen sitä suurta vääryyttä, joka oli kohdannut hänen mielitettyänsä, lumosi meidät kasvojensa eleillä ja ilmeikkäillä silmillään. Saavutimme jopa viimein todellisen taidon hänen kasvojensa ilmeen tavoittamisessa oikeasta näkökulmasta, aina näytelmän edetessä. — Oli joka kerta yhtä haikeata seurata Maritin, hänen mielitettynsä, tarinaa.

Marit, »kedon lilja», on harvapuheinen ja siksi hänen epäillään olevan liitossa paholaisen kanssa. Hänet raahataan käräjille ja tuomitaan tuskalliseen kuolemaan.

Mats lähtee vaeltamaan taivaaseen »jututtaakseen Herraa» ja vaatiakseen oikeutta. Mutta matkan varrella tapahtuu valitettavasti kaikenlaista. Hän tapaa kolme profeettaa, Elian, Joonan ja Jeremian. He istuskelevat Profeettain karjamajan ruohikolla, mutta ikävä kyllä he voivat antaa vain masentavia neuvoja:

»Jos sydäntäsi kivistää ja rintaa ahdistaapi
on suonenisku sulle lääke vainen»
tai
»Köyhän luostarintarhan karvaat yrtit olkoot
syötäväsi,
ja nälissäsi nyrkkiä sä puida saat.
Vaan vuorten tuolla puolen on portti
Taivaaseen,
ja enkelmiekan leimahtavat liekit.»

Hän kohtaa myös Herran enkelin Gabrielin, joka julistaa:

»Kylään sä kulje! Ja löytänet sieltä
kirvesmies Joosefin, lapsen ja naisen.
Ja tämän nyt merkiksi annan ma teille:
On siunattu päivä nyt valjennut meille!»

Mutta Jerusalemin ja Betlehemin tienhaarassa istuu Jerk-Vanhus (hän on paholainen) ja hän vetää Mats'ia nenästä. Hän narraa hänet mukaansa »Kadotettujen Paratiisiin». Sinne nyt Mats lähtee ja joutuu Salomon kesteihin. Hän juo itsensä huma-

Mats joutuu Salomon kesteihin. Hän juo itsensä humalaan ja jää sinne kaikkien muiden vieraiden lähdettyä.

Mats kohtaa Herran, joka tulee köyhän Lasaruksen hahmossa. Mats aikoo lyödä Lasarusta, mutta silloin Herra sanoo: Tänä yönä sinun on kuoltava.

laan ja jää sinne kaikkien muiden vieraiden lähdettyä. Yhdessä Salomon kanssa hän laulaa näin:

Salomo:
Nuo kilisevät tukaatit mi pöydälläni pyörii
ja kaikki hauskat heput jotka ympärilläin hyörii

Mats:
Ja kaikki pitkät taipaleet joit' kukaan ei voi kulkea
ja kaikki vanhat virret joit' ei kukaan jaksa muistella

Molemmat:
Pois hiiteen kaikki luotamme!
Hei! Malja pohjaan juokaamme
ja linnan pöytään tuokaamme
nyt parhaat herkkuruokamme!

Salomo:
Ja kaikki viisaat sanat, jotka
suustain esiin kuohuu,
ja voudit, rengit tanakat,
mi rahain himost' huokuu

Mats:
Ja sadut, vanhat tarinat, ja roistot, hornan asukkaat
ja talonpojan unelmat:
nuo pyhimykset, karitsat

Molemmat:
Pois hiiteen kaikki . . .

Mats nukahtaa humalaansa. Salomo istuu yksin ja käy synkäksi:

»Olen Juudan leijona,
janon ja erämaan hiekan poika.
Rauhatonna ajelehdin yössä, minne, minne . . .
Salien suuressa tyhjyydessä
kuulen jonkun kuiskailevan
kuin yksinäisen itku kuuluis' sinne.»

Marit kuljeksii taivaan vihreillä niityillä ja kehrää pellavaa morsiuslakanoikseen. Isä Jumala tulee hänen luokseen ja sanoo: Lankasi on katkennut, Marit.

Marit: Maailma on niin paha, Herra. Miksi sen sellaiseksi loit?

Isä Jumala: Katso pellavaasi. Siitä on tuleva morsiuslakanasi. Koko rakkautesi ja kaipauksesi on siinä. Mutta se on vasta alkua. Katso Marit, minäkin olen vasta alkanut. Maailma on minun koko kaipaukseni ja rakkauteni. Minunkin lankani on katkennut.

Marit: Mats on joutunut harhateille. Auta häntä Herra!

Isä Jumala: Kyllä. Aion auttaa häntä. Lähden alas maan päälle kaikkien harhaan joutuneiden tähden.

Nyt Mats on tullut rikkaaksi ja mahtavaksi. Hän on kerskaileva ja tekopyhä. Hän on lähdössä sotaan ja uhraa viisi pussillista kultaa menestyäkseen. Hän kohtaa Herran, joka tulee köyhän Lasaruksen hahmossa. Mats aikoo lyödä köyhää Lasarusta, mutta silloin Herra sanoo: Tänä yönä sinun on kuoltava.

Mats makaa viimeisillään. Ajatuksissaan hän käy läpi koko elämänsä ja huokaa: Olen juuttunut kiinni syntiin ja paheisiin. — Mutta tahdon mennä kotiin! Kaipaan kotikylääni! Nyt on kai kevät? Räystäistä tippuu. On suojasää . . .

Herran enkeli kysyy:
»Ootko valmis lähtemään
Rauhassa ja luottavaisna,
talonpojan lailla vaatimattomalla?
Ootko puhdistunut, ripittäytynyt,
niin mene rauhaan jo sä Paratiisiin suloiseen.»

Mats nousee vuoteestansa, mutta nyt hän on taas nuori Mats. Eräs ovi avautuu ja siinä Isä Jumala seisoo, sanoen: Niin, olet nyt kuollut, Mats.

Mats: Niin, ei tuo paremmalta näytä. Ei se olluttkaan niin vaikeata kuin olisin uskonut. Mutta kansa tulee kyllä sanomaan, ettei Mats koskaan entänyt taivaaseen asti.

Isä Jumala: Olet nyt taivaassa, Mats. Mutta sinullahan oli minulle asiaa, Mats.

Mats: Niin oli, mutta olen niin sanoakseni tullut katumapäälle. Ei ole minun asiani vaatia sinua tilille. Saanko kurkistaa hiukan tuosta ovesta?

Isä Jumala: No, mitä näet?

Mats: Näen isäni mökin. Ja Marit kulkee tuolla kaalimaassa. OLEN KOTONA.

Tämä oli kertomus Herrastamme, pitkämielisestä Herrastamme, ja ihmisestä, joka surkeasti joutuu alakynteen.

Nyt on vuosi 1964. Tänä kesänä sain vihdoin tilaisuuden käydä Leksandissa. Ihailin kaunista valkoista kirkkoa, ihmeen kaunista näköalaa Siljan-järvelle ja sitä paikkaa, jossa »Tie joka taivohon vie»-näytelmää joka kesä esitetään taivasalla ulkoilmanäytöksenä. Nyt ymmärsin, mitä vanhoissa lauluissa tarkoitettiin »taivaan vihreillä niityillä». Kävin myös Carlsborgssonin kartanossa Västanvikissä. Taalainmaan kuurot ovat perustaneet tämän kauniin talon, jota jatkuvasti on laajennettu. Oli elokuu, ja silloin maalarit vielä

Mats: Näen isäni mökin. Ja Marit kulkee tuolla kaalimaassa. Olen kotona.

mellastivat siellä saadakseen lisärakennuksen valmiiksi, ja emännällä ja hänen apulaisillaan oli kädet täynnä, jotta kaikki valmistuisi syyskuun 1 päivään mennessä.

Ja nyt on minulla taas syytä palata Rune Lindströmiin: Hänestä on tullut kuurojen ystävä. Hänen aloitteestaan on pantu alulle suuri kirjojen keräys, ja nyt Carlsborgssonin talo, joka lisäksi toimii opinto- ja nuorisotalona sekä lomakotina, omistaa hienon kirjaston. Lindström on kirjoittanut kuvauksen Kustaa Vaasan matkoista niillä seuduilla ja järjestänyt »Kustaa Vaasan jäljillä»-nimisiä bussimatkoja. Hän kirjoittaa myös »Kontakt»-nimiseen aikakauslehteen, jonka Ruotsin Kuurojen Valtakunnanliitto kustantaa ja hän vierailee kuurojen yhdistyksissä esittääkseen siellä kaunista näytelmäänsä tiestä joka vie taivaaseen. Tämän hän tekee aivan yksinkertaisesti piirtäen kertomuksen aikana kuvia tapahtumista ja täydentäen esitystänsä kasvojen eleillä ja muutamilla repliikeillä. Katselijoiden kerrotaan istuvan aivan hiljaa ja liikuttuneina. Ystävämme Neguse, joka kerran on ollut mukana katselijana kuvailee esitystä aivan ihmeelliseksi ja vertaa sitä hänen kotimaassaan Etiopiassa esitettyihin kuvauksiin Vanhasta Testamentista.

Rea Stadius
Suomennos Ingemo Stadius

Kuurojendiakonissan monitahoiseen työhön sisältyy osana tulkkina toimiminen kokouksissa, seuroissa, jumalanpalveluksissa jne.

LAURI PAUNU:

Kuurojendiakonissat — sillanrakentajat

Ennenkuin käyn kertomaan kuurojendiakonissoista, kerron kommelluksesta, johon kuurojenpappi saattaa joutua.

Ovikello soi. Kotiini tuli kuuro rouva, vielä nuori. Hän pyysi minua tilaamaan itselleen lääkäriä. En oikein ymmärtänyt hänen vaivansa laatua, ja niin soitin tuntemalleni yleislääkärille. Lääkäri kehoitti potilasta tulemaan heti vastaanotolle. Kirjoitin lääkärin osoitteen paperilapulle ja sanoin, että rouva voisi heti mennä lääkärille. Mutta potilaspa tahtoikin tulkin mukaansa. Vaimoni ei ollut kotona, pelastusupseerien puhelin ei vastannut, kun soitin heille. No, sylkäisin kouriini ja lähdin tulkiksi mukaan tämän naispotilaan kanssa.

Lääkäri tietenkin tahtoi tutkia potilaan. Ymmärtäen kiusallisen tilanteen lääkäri haki keittiöstään vanhanaikaisen kangasverhon, »sermin», joka seisoi lattialla potilaan ja minun välillä. Kun potilas oli riisuutunut, suoritettiin tutkimukset. Näin potilaan kasvot verhon yli ja saatoin tulkita silloin, kun tarvittiin.

Kun toimitus oli lopussa, olin kiukkua täynnä. Tällainen työ ei totisesti ole papin työtä, ja kuinka alentavaa onkaan kuuron potilaan seistä verhon yli keskustelemassa kanssani. Ei, tämä saa riittää, kuurot ovat ihmisiä, jotka tuntevat häpeää niinkuin kuka tahansa. Tähän täytyy saada muutos!

Samana vuonna eli 1942 sitten tehtiin esitys Helsingin seurakunnille ja nämä päättivätkin perustaa koko Helsinkiä varten kuurojendiakonissan viran. Niin hyvin asiat järjestyivät, että heti oli tiedossa seurakuntasisar, joka nimenomaan halusi palvella kuuroja, koska hänen kotitalossaan Merikarvialla oli asunut kaksi kuuroa omaista. Hän tiesi kokemuksesta, että kuurot tarvitsevat kuulevan korvan ja puhuvan suun apua monissa elämän tilanteissa. Tämä diakonissa oli Eeva Malmila. Hän ei kuitenkaan heti voinut astua virkaansa, koska silloin vielä sotasairaalat olivat täynnä potilaita, joita hoitamassa hänkin oli joutunut olemaan sodan ajan. Vasta huhtikuun 10 päivänä 1945 hän otti viran vastaan ja ryhtyi avaamaan uutta tietä kuurojen huollossa.

Parissakymmenessä vuodessa on kuurojendiakonissojen verkosto levittäytynyt yli maan niin, että melkein kaikilla paikkakunnilla, joilla on runsaasti kuuroja, toimii heitä ymmärtävä ja heitä auttava sisar. Vielä tarvittaisiin muutamaan keskuspaikkaan sisar, emmekä epäile, ettei näin tule tapahtumaan.

Mitä kuurojendiakonissa sitten tekee muuta kuin käy potilaiden kanssa lääkärillä tai klinikoilla? Hän tulkitsee erilaisissa virastoissa, oikeudessakin, auttaa työpaikan etsimisessä ja opastaa työhön uudessa työpaikassa, etsii asuntoja, avustaa asunto-osakkeiden ostossa, jopa omakotitalojen aikaansaamisessa, miltei montun kaivamista myöten. Ja tämän tulkitsemistyön lisäksi kuurojendiakonissan päiväohjelmaan kuuluvat ihan samat tehtävät kuin kenen muun tahansa seurakuntasisaren: kodissakäynnit, sairaskäynnit, seurakuntapiirit, lähetyspiirit.

BIRGITTA LAINE:

EI ESTÄ SOKEUS, EI KUUROUS

Suurimmalle osalle meistä Helen Kellerin elämänvaiheet ovat tutut. Harvoin tulemme kuitenkaan ajatelleeksi, että meidänkin maassamme on kuurosokeita, jotka olosuhteisiin nähden ovat saavuttaneet merkittäviä tuloksia. Vanhempi polvi kuuroja ehkä muistaa kuurosokean Frans Leijonin ja hänen ihmeelliset elämänvaiheensa. Mutta keskuudessamme elää henkilö, joka on vähintään yhtä merkittävä, neiti Elsa Lindström. Tapasimme hänet käydessämme eräänä lokakuisena sunnuntaina Åvikissa, kuurojen vanhusten kodissa Hyvinkäällä.

Elsa Lindström on ollut syntymästään saakka kuuro. Viisivuotiaana hän loukkasi toisen silmänsä niin pahoin, että hänestä yhdeksänvuotiaana tuli täysin sokea. Hän tuli Åvikiin, joka siihen aikaan oli lastenkoti, orpona seitsemän vuoden ikäisenä. Nyt hän on viisikymmentäkolmevuotias, joten hän on viettänyt 46 vuotta Åvikissa, jota hän pitää maailman parhaimpana paikkana.

Mistä syystä sitten Elsa Lindström on antanut aiheen kirjoitukseen. Monestakin syystä. Ensinnäkin hän ei ole käynyt kuurojen eikä liioin sokeainkaan koulua. Kuitenkin hän omaa tietoja, joiden pitäisi saada monen, jolla on ollut paremmat koulutusmahdollisuudet häpeämään. Kun Elsa Lindström tuli Åvikiin, sai hän opetusta johtajatar Anna Hongistolta Ruotsin kuurot ovat huonommassa asemassa kuin meidän.

Ovatko kuurot jollakin lailla kehittymättömiä raukkoja, koska heitä näin pitää auttaa? Eivät toki, mutta kun kuulo puuttuu, jäävät monet asiat epäselviksi siitä huolimatta, että useimmat kuuroistamme ymmärtävät puhetta suun liikkeistä. Ajatelkaamme vaikkapa tilannetta oikeussalissa. Siellä on monta ihmistä, kenenkä suuta siellä katsoisi? Jotakin hyvin tärkeää saattaa jäädä näkemättä ja kuuro jää ehkä vaille oikeutta, jota hän tuli hakemaan. Tai kun hän neuvottelee pankinjohtajan työhuoneessa vaikkapa omakotitaloa varten tarvitsemastaan lainasta, voiko hän lukea puhetta nopeapuheisen, ehkäpä sikaaria polttavan herran kanssa, joka ei edes tiedä, että kuuron kanssa keskustellessa on puhuttava rauhallisesti ja selvin suun liikkein? Totta on sekin, että tavallisen pankinjohtajan tai lääkärin on usein mahdotonta ymmärtää, mitä hänelle outo kuuro puhuu. Paperillakin tapahtuva keskustelu on epävarmaa siksi, että koulussa opittu kielitaito on varsin puutteellista. Siksi kuurot välttämättä tarvitsevat kuulevan henkilön apua elintärkeissä asioissaan. Viittomakieltä apuna käyttäen asiat selviävät kädenkäänteessä. Jos haluamme kokeilla ovatko kuurot todella typeriä raukkoja, niinkuin jotkut luulevat, sopii opetella viittomakieli ja sitten kokeilla kuka jää typeräksi raukaksi. Ei ole lainkaan varmaa kumpi silloin jää toiseksi.

Kuurojen palvelu on järjestetty eri lailla eri maissa. Ruotsissa esim. on 5 kuurojenpappia, jotka hoitavat pääasiallisesti seurakunnallista palvelua. Erikseen on 5 valtion palkkaamaa ns. konsulenttia eli sosiaaliavustajaa. Sensijaan Ruotsissa on vain 2 kuurojendiakonissaa. Nimenomaan kuurojen terveyshuollon kannalta

Suomessa taas virallisia sosiaalihuoltajia ovat kuurojenpapit, joita on 4. Mutta pappien koulutus enempää kuin diakonissojenkaan koulutus ei riitä sosiaaliavustajan monitahoiseen työhön. Parhaamme kyllä koetamme, mutta usein lyömme kirveemme kiveen ja vielä useammin menee sormi suuhun. Meillä ehdottomasti tarvitaan kuurojen konsulentteja. Suomen Kuurojen Liitto on koettanut etsiä tilapäisratkaisua pulmaan siten, että se on palkannut osatoimisen konsulentin, joka hänkin on diakonissa. Mutta tällainen ratkaisu on todella vain hätäratkaisu parempaa odotellessa.

Meidän 18 kuurojendiakonissastamme on päätoimisia 8 ja osatoimisia 10. Osatoiminen työ tietenkin on vaikeampi siksi, että sisarella on tavallinen seurakuntapiiri hoidettavanaan ja sen lisäksi paikkakunnan kuurot. Onneksi useat seurakunnat ovat ymmärtäneet pienentää kuulevien seurakuntapiiriä.

Kuurojensisaret ovat sillanrakentajia kuulevien ja kuurojen välillä. Sisaret ovat avanneet kuuroille oven kirkkoon, joka muuten olisi heille suljettu. Seurakunta ei enää häveliäästi sijoita kuuroja jonnekin lehterin takanurkkaan muilta piiloon, vaan se kutsuu kuurot etupenkkiin, mistä heillä on mahdollisuus tulkin välityksellä elää mukana jumalanpalveluksessa. Mm. Helsingissä seurakunnat esittävät kuuroille useampia vierailukutsuja kuin mitä voidaan käyttää hyväksi. On tuntu siitä, että kuuleva yhteisö alkaa nähdä kuuroissa ihmisveljiä ja -sisaria. Tähän kehitykseen meidän diakoniallamme ja erityisesti diakonissoillamme on ollut hyvin huomattava vaikutus.

ta. Tämä opetustyö ei ollut aivan helppoa. Johtajatar Hongiston oli ensin opeteltava sokeain kirjoitusta, ennenkuin hän pystyi antamaan sokealle tytölle opetusta. Myöhemmin johtajatar Hongisto lähti pois Åvikista ja tällöin lienee opetuskin jäänyt Elsa Lindströmin kohdalta. Nyt neiti Hongisto on jälleen Åvikissa ja Elsan oppitunnit ovat jatkuneet. Tuskinpa kukaan voi saada kiitollisempaa oppilasta kuin Elsa Lindström on. Hänen tiedonhalunsa on kyltymätön ja päivittäinen oppitunti on hänelle päivän huipputapahtuma.

Pääasiassa Elsa Lindström lukee maantietoa ja äidinkieltä ja lisäksi kirjoitetaan päiväkirjaa päivän tapahtumista, sekä Åvikissa sattuneista että maailmantapahtumista. Sen lisäksi Elsa Lindström lukee ahkerasti itse sokeain kirjastosta lainaamiaan kirjoja. Hänen huoneessaan olikin korkea pino kirjoja, etupäässä hengellistä kirjallisuutta mutta myös romaaneja.

Kun keskustelimme lukemisesta Elsan kanssa muisti rouva Paunu nähneensä, kuinka Elsa kerran luki sokeain kirjasta vasemmalla kädellä ja oikealla kädellä tulkitsi lukemansa toiselle kuurosokealle. Hyvä esimerkki siitä että kukaan ei ole niin vaivainen, etteikö pystyisi lähimmäistään auttamaan.

Elsan maantietotunteja varten on neiti Hongisto tehnyt erittäin havainnollisia karttoja, joissa on käytetty nappeja, neppareita, lankaa ja lakkaa, jokien, kaupunkien, läänin ja valtakuntien rajojen y.m. merkitsemiseksi. Lisäksi on Elsalla huoneessaan sokeille tarkoitettu maapallo, mutta hän pitää neiti Hongiston karttoja parempina ja selvempinä. Mutta kaikista havaintovälineistä huolimatta saattaa tulla vaikeuksia, kun oppilas ei voi käyttää avukseen kuuloeikä näköaistia. Kun esim. luettiin Norjasta, tuli eteen kysymys kuinka selittää mikä on vuono, itse sana sellaisenaan kun ei sano mitään. Mutta työ tekijäänsä neuvoo ja niin neiti Hongisto leikkasi ison pahvin reunoihin näitä vuonoja ja selitti, että näitten syvennysten kummallakin puolella on vuoria ja meri jatkuu tänne vuorten sisään. Asia tuli täten Elsalle aivan selväksi. Näin on jouduttu tekemään monesti, mutta ihmeen helposti Elsa Lindström on pystynyt selitysten perusteella tajuamaan aivan vieraitakin asioita.

Hänen suurta tiedonhaluaan osoittaa sekin, että hän kirjoja lukiessaan aina kysyy neiti Hongistolta asioita, joita hän ei heti ymmärrä. Jos neiti Hongisto ei heti pysty vastaamaan kysymyksiin, vaan lupaa ajatella asiaa, niin Elsa Lindström aivan varmasti

Elsa Lindström maantiedon tunnilla. Herkät sormet tunnustelevat kaupunkien yms. sijaintia. Vieressä Elsan opettaja neiti Anna Hongisto, jonka kärsivällisen työn tuloksena on aikaansaatu erikoislaatuinen opetusmateriaali.

Anna-Loviisa Backman ja Elsa Lindström ovat molemmat kuurosokeita. Anna-Loviisa on sokeutunut myöhemmin eikä osaa lukea sokeain pistekirjoitusta. Hän on ruotsinkielinen. Elsa taas osaa lukea, mutta ei ymmärrä ruotsinkieltä. Kuvassa Elsa lukee ruotsinkielistä pistekirjoitusta kirjaimen kerrallaan ja tulkitsee ne sormimerkein Anna-Loviisan käteen. Tällä tavalla Anna-Loviisalle aukeaa kirjan sisältö, jonka hän puolestaan voi viittomakielellä kääntää Elsalle ymmärrettäväksi.

muistuttaa häntä siitä eikä hellitä, ennenkuin hän on tarkoin saanut haluamansa tiedot.

Monesti kuulee ihmisten valittavan, ettei nuorena tullut käytyä kouluja tarpeeksi ja nyt ollaan liian vanhoja enää opiskelemaan. Elsa Lindström antaa meille oivallisen esimerkin siitä, että ihminen ei koskaan ole liian vanha oppiakseen, jos haluja vain riittää.

Kun Elsa Lindström kertoo opiskelustaan voi selvästi havaita, että se on hänelle mieluisaa. Se antaa hänen elämälleen sisältöä. Hän arvostaa opettajaansa neiti Hongistoa suuresti ja sanoi tästä hyvin kauniisti: »Neiti Hongisto on ollut minulle kuin äiti». Voiko opettaja enää kauniimpaa kiitosta saada.

Mutta Elsa Lindström ei ole etevä vain opiskelussa. Näimme hänen neulomansa lukunutun, joka oli erittäin huolellisesti ja kauniisti neulottu. Kun kysyimme häneltä, kuka oli neuvonut hänelle neulemallin, hän kertoi keksineensä sen itse. Ainakin allekirjoittaneen mielestä olisi mahdotonta pelkästään tuntoaistin avulla päätellä mikä neulemalli on kaunis, mikä ei, mutta Elsa Lindströmille ei mikään tunnu olevan mahdotonta.

Elsa Lindströmin älynlahjat olisivat taanneet hänelle rajattomat mahdollisuudet, ellei hänen vammansa olisi ollut esteenä. Sen voi täysin ymmärtää, kun ajattelee kuinka laajat tiedot hän on pystynyt omaksumaan vaikeuksista huolimatta. Hänen muistinsa on ilmiömäinen, hän ei koskaan unohda nimeä sen kerran kuultuaan, ja asiat, joista hän lukee, ovat pysyvästi hänen muistissaan. Kysyipä häneltä mitä tahansa, niin vastaukset tulivat heti ilman miettimisaikaa.

Elsa Lindström on henkilö, jota ei voi olla kunnioittamatta. Ei vain hänen tietojensa ja taitojensa takia vaan ehkä enemmänkin siitä syystä, että hän olosuhteissa, jotka monessa ihmisessä olisivat synnyttäneet katkeruutta, on pystynyt säilyttämään elämänmyönteisen, iloisen mielen, joka alati on avoin uusille vaikutteille. Sellaiset henkilöt kuin Elsa Lindström rikastuttavat lähimmäistensä elämää.

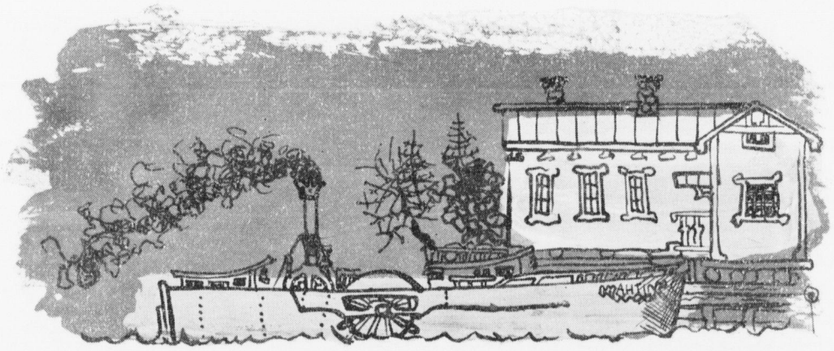

Näsijärven ensimmäinen höyrylaiva

Tampereen syrjäisen aseman ja kuljetusvaikeuksien vuoksi päätti ruukinpatruuna Gustaf Wasastjerna vuonna 1857 rakentaa höyrylaivan. 1850-luvun Tampereella »Suomen Manchesterissä» varatuomari Adolf Törngrenin ja ruukinpatruuna Gustaf Wasastjernan yritteliäisyys oli luonut heidän suurenmoiset laitoksensa Kyttälän puolella koskea, jotka valtavasti vaikuttivat kaupungin kehitykseen. Edellä kerrotut kuljetusvaikeudet ja matkustajain mukavuus mielessään Wasastjerna suunnitteli rakentaa uudessa konepajassaan rataslaivan, joka sopisi liikennöimään vesistössä kaupungista pohjoiseen päin. Laivan, jolle oli määrätty nimi »Ahti», puisen rungon rakennuttajaksi tilattiin Pihl-niminen rakennusmestari, hyvin tunnettu Pohjanmaan rannikolla, jossa hän oli kyhännyt kokonaisen laivaston purjealuksia; tämä oli valitettavasti hänen ensimmäinen höyrylaivansa. Laivan pituus oli piirustusten mukaan 17 m, leveys 3 m ja korkeus 2 1/2 m. Vedenpinnan yläpuolella oleva rungon osa oli kuin pitkä laatikko, toinen pää tylpän kiilamainen ja toinen kulmiltaan hiukan typistetty isoksi tasaperäksi, niinkuin se äkisti olisi sahattu poikki. Laivassa oli myös masto, ja savupiipun päässä upeili peltilevystä muovailtu kruunu, josta syöksyi suunnattomia määriä savua ja kipinöitä. Tuntematta uudemman höyrylaivan rungon rakennetta Pihl rakensi höyrykoneen suuren painon pelosta rungon tavallista jykevimmistä hirsistä ja vahvisti sitä useammilla raudoilla kuin purjealuksia rakentaessaan oli tottunut. Mutta rakennusvaiheen loppupuolella oli hänen pakko vähentää rungon painoa.

Wasastjerna oli uskonut höyrylaivan koneiston rakentamisen masuunin vieressä olevalle uudelle konepajalleen ja sen hoitajalle, insinööri Dillworthille, joka oli täysiverinen englantilainen. Höyrylaiva sai tällä lailla kaksi »isää», toinen oli vanha pohjalainen laivanrakentaja, joka ei tuntenut uudemman höyrylaivarungon rakennetta ja jonka olemuksessa oli hyvänlainen annos kansallisvikaa, itsepäisyyttä, toinen taas patavanhoillinen »enkelsmanni», joka ei luullut tarvitsevansa mitään muuta puhumisen välikappaletta kuin oman maailmankielensä ja kyräili halveksien jokaista, joka ei tätä ymmärtänyt. Hänen aikaansaannoksestaan saattoi päätellä, että hänen taitonsa höyrykoneen rakentamisessa ei ulottunut lokomobiilihorisonttia avarammalle ja että siihen mennessä ei ollut mitään rataslaivan koneistoa osunut hänen kokemuksiinsa. Itsepäisyydessä ja omahyväisyydessä hän kyllä muuten veti vertoja Pihlille.

Selvää oli, että kaksi sellaista luonnetta ei voinut sopeutua hyvään yhteistyöhön, sillä Pihlin pohjalaishaastelu oli Dillworthille yhtä käsittämätöntä kuin tämän Yorkshiren-murre oli Pihlistä salamyhkäistä. He keskustelivat sen vuoksi enimmäkseen ilme- ja sormikielellä, mutta nämä ilmaisumuodot, vaikka kummallakin oli varsin ilmeikäs kansallisnaamansa ja kumpikin oli todellinen elehtijätaituri, eivät sittenkään riittäneet tuottamaan tarpeeksi tuloksia, kun heidän välttämättä oli yhteisesti neuvoteltava Ahdin asioista.

Ahti-laivaa rakennettaessa he mulkoilivat toisiaan kuin kaksi verikoiraa ja latelivat toisilleen kohteliaisuuksia kumpikin omalla kielellään. Pihlin vastoinkäyminen huvitti kovasti Dillworthia ja hän tiedusti tältä: What is to be done? — Mitäs nyt tehdään? Mihin Pihl tapansa mukaan ääntä matkien vastasi pohjalaisruotsillaan: Vattgrisen ä min, å tokidonet ä hans. — Vesiporsas on minun, mutta hassupyörä on sinun.

Siihen Dillworth pudisti päätään ja jatkoi viitaten sikopalkkiin: Cut off this beam — katkaise tuo hirsi.

Tähän vastaukseen tuli vastaus: Hut åt eget svin — Huutia omalle sialle, ja siihen päättyi neuvottelu.

Koneiston vaatima tila oli vienyt osan lastiruumaa, ja loput siitä tarvittiin polttoaineen varastoksi, jolle Pihl ei ollut muistanut paikkaa varata. Kun mitään rahtitavaraa ei voinut kuljettaa, oli myöskin lastiruuman sivulle pystytetty masto puomineen ja väkipyörineen käynyt vallan tarpeettomaksi jo ennenkuin laitetta oli edes koeteltu. Se olikin pystytetty vain, jotta edes kerran nähtäisiin, kuinka uljaalta alus mastoineen olisi näyttänyt, mutta lisääntyneen kiikkeryyden takia se oli saman tien poistettava. Mutta maston mukana hävisi onnettomuudeksi myöskin se hopealantti, jonka Pihl vanhan tavan mukaan oli laivatontun tarpeeksi sijoittanut maston tyvipään alle, ja sen vuoksi alusta aluksi luonnollisesti vainosi alituinen huono onni.

Kesäkuun alkupäivinä oli koneiston paikalleen asettaminen sujunut siksi pitkälle, että höyry voitiin laskea siihen, ja nyt oli englantilaisen vuoro murehtia ja kiukutella, sillä hänen koneensa kieltäytyi sisukkaasti pyörimästä. Joka kerta höyryä siihen laskettaessa se pyörähti johdonmukaisesti vain puoli kierrosta, sitten pysähtyi hiukan taaksepäin nytkähtäen. Dillworth korjaili konettaan ja monien uurastuksien jälkeen kone suvaitsi pyöriä niin kauan kuin höyryä riitti.

Surisevan höyrykoneen katselemisesta tuli julkinen huvitilaisuus, siinä oli sellaisille kaupunkilaisille, jotka eivät olleet koskaan höyrykonetta nähneet, uutta töllisteltävää, ja kone kävi vinhasti niin kauan kuin rattaissa ei ollut siipiä. Niinpä päätelttiin kone käyntikelpoiseksi ja kiinnitettiin siivet paikoilleen. Kun siitä syntyi lisävastusta, hiljeni kone melkoisesti ja alkoi ontua, se kävi nykäyksittäin joka kerta kammen kulkiessa vaakasuorasta asennosta käännekohtien ohi ja höyrypaine kattilassa aleni nopeasti. Tämä vika korjattiin tehokkaan lämmityksen ja vedon avulla.

Ahdin ensimmäistä koematkaa varten asettui rakennusmestari ruorirattaan ääreen ja insinööri konetta hoitamaan, minkä täytyi tapahtua kannelta käsin. He katsahtivat samoissa aatoksissa toisiaan ja sitten Pihl nyökkäsi Dillworthille, joka siihen vastasi samalla tavalla päätään nyökäten. Sitten Pihl komensi irroittamaan kiinnitysköydet maista ja työntämään keula vesille, jolloin laiva alkoi solua virran uomaa kohti. Nyt huusi Pihl »låt gå» (anna mennä) Dillworthille, joka ymmärsi tämän hänen omaa kieltään muistuttavan komennuksen ja laski höyryn koneeseen. Koska höyryä ei ollut tarpeeksi oli seurauksena, että virta painoi laivaa kohti kosken yläpuolella olevaa estepuomia. Kun Dillworth huomasi tämän, pysäytti hän koneen. Hän huusi Pihl'ille: »It goes to the devill — se menee helvettiin» ja sai vastaukseksi: »Ja den tyck gå som den vill, å int, som vi vill — niin se näyttää menevän kuinka tahtoo, eikä niinkuin me tahdomme». Dillworth osoitti ohjauslaitetta, pudisti päätään ja sanoi Pihl'ille: »It is bad — se on kelvoton». Mutta tämä, joka ymmärsi syytöksen, ei jäänyt vastausta vaille, vaan osoittaen konetta huudahti: »Den där är sämre — tuo on kelvottomampi.» Onneksi estepuomi kesti ja laiva pelastettiin vaaranalaisesta asemastaan seuraavana yönä ankaran työn jälkeen vorokkien ja varppausköysien avulla.

Höyrykoneessa ilmenneiden vikojen korjaamisen jälkeen koitti viimein Ahdin virallinen koematka. Juhannuspäivänä oli tämän merkittävän toimituksen määrä tapahtua. Kellon lyödessä kolmea seisoi uusi kapteeni Mattsson peräsimessä ja päästeli joka viiden minuutin päästä laivan pillistä kimeitä vihellyksiä, vaikka rakennusmestari ivallisesti kehoitti häntä sääs-

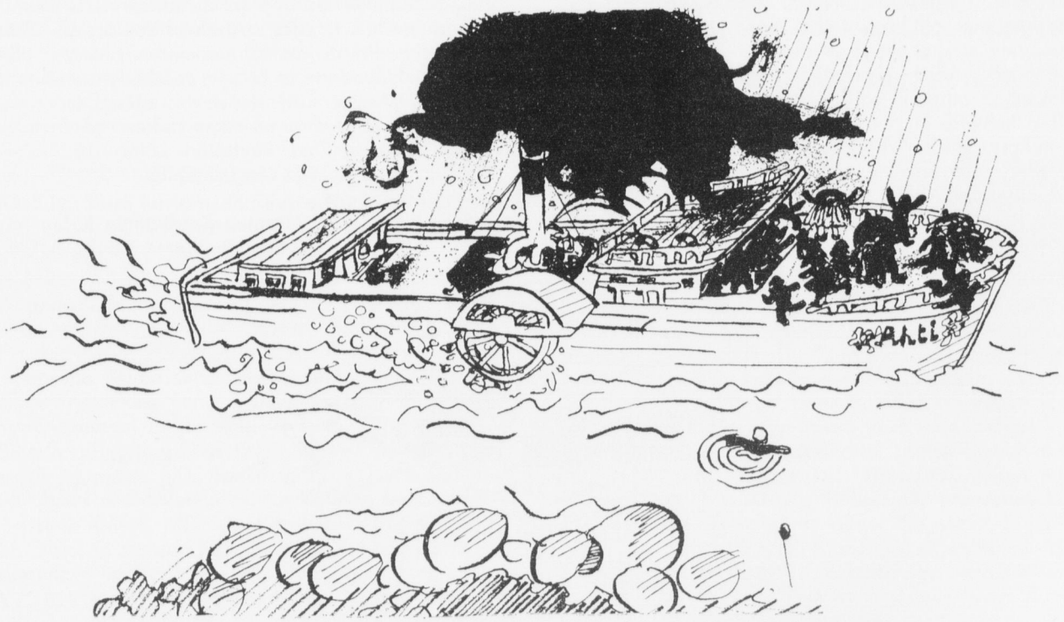

... purkaushöyry syöksyi valtavasti kohisten savupiipusta, vaimensi kaikki muut äänet ja suihkutti nokivedellä koko laivan, hienoissa kesäpuvuissa olevat naiset ...

tämään höyryä. Vasta kello neljän aikaan kutsutut kunniavieraat saapuivat, kulkien verkalleen rantaa pitkin, aavistamattakaan kaikkea sitä mieliharmia, jonka heidän viivyttelynsä oli aiheuttanut. Kun lämmittäjä huomasi heidät, syyti hän kiireesti pesän täpötäyteen halkoja. Kaupungin soittokunta, joka oli otettu mukaan laivalle juhlan kunniaksi, päästeli keulassa Porilaisten marssia ja sen riemastuttavien sävelten raikuessa kapteeni komensi: »Eteenpäin, täysi voima».

Kun ratassiivet loiskahtivat liikkeelle, syöksyi purkaushöyhy valtavasti kohisten koneen sylinteristä savupiipun kautta ulos, ja vaimensi kaikki muut äänet paitsi musiikin ja suihkutti nokivedellä koko laivan, hienoissa kesäpuvuissa olevat naiset ja heidän vaaleat päivänvarjonsa sekä miehet olkihattuineen, värjäten kaiken mitä laivassa oli hienommalla tai paksummalla mustalla ja maalaten naisten kasvot ja puvut marmoriksi. Sekasorto vallitsi laivalla, mutta minnepä sitä pakeni joutumatta uudelleen värjätyksi. Salonkiin syöksyi niin monta pelästynyttä kuin sinne mahtui, mutta ennenkuin he sinne ehtivät, oli vahinko tapahtunut ja vaara jo ohi. Ja sillä välin Ahti punnersi hiljaa eteenpäin, mutta valitettavasti yhä hitaampaa vauhtia. Ratassiipien nopea liikunto lamaantui silminnähtävästi. Saarien välisessä salmessa, missä virta on vuolain, loppui vauhti kokonaan, ja laiva vaappuili hetkisen ylöspäin menon ja alaspäin tulon vaiheilla, kunnes viimeksi mainittu suunta pian sai voiton, ja alaspäin alus painui virran mukana, aluksi hitaasti, mutta varmasti.

Pihl syöksyi kokkaan, ajoi musikantit tiehensä, suori selväksi ankkurin ja laski sen virtaan. Tämä pidike pysäytti alasmenon, ja siinä Ahti nyt kellui varmasti ankkuroituna keskellä virtaa. Nokisuihku oli aikaisemmin viilentänyt huviretkeilijäin ilomieltä, eikä tämä toinen kommellus suinkaan ollut omiansa sitä parantamaan, sillä kiusallista oli olla siinä lukuisten katselijain töllisteltävänä ja irvisteltävänä, tämä näytelmä ja kaunis ilma kun oli houkutellut rannoille paljon väkeä, jota onnettomuus ilmeisesti huvitti.

Rannalta käsin ryhdyttiin pelastustoimenpiteisiin. Sillä aikaa musiikki soitti uutterasti, ja vieraita kestitettiin kahvilla ja punssilla. Suurehkoon soutuveneeseen kuormattiin nyt tukkiankkuri ja varppia. Musiikin sävelten kaikuessa miehistö ja matkustajat yhteisvoimin hinasivat Ahdin salmen läpi järven tyynelle vedelle ja maista käsin sitä tervehtivät äänekkäästi eläköönhuudot.

Niin jatkettiin matkaa vallan hiljaista vauhtia Harvasalon saarelle. Siellä sitten kilisteltiin ja hurrattiin Ahdille ja sen tuleville onnellisille matkoille. Mutta Pihl mutisi itsekseen jotakin hopealantista ja tontusta.

Sen jälkeen aloitettiin kotimatka paremmalla vauhdilla ja vilkkaamman mielialan vallitessa, ja illalla yhdeksän ajoissa päästiin taas kaupunkiin tältä alussa kyllä hiukan vastukselliselta, mutta kokonaisuutena hauskalta huviretkeltä. Mutta ennenkuin rantaan laskettiin, tapahtui vielä pikkuinen vahinko. Sanotaan, kaikkia hyviä asioita on kolme, mutta onnettomuudetkin näyttävät joskus seuraavan kolmilukua, niin kävi ainakin tänä merkkipäivänä.

Maihin laskettaessa koneenkäyttäjä ei saanutkaan »pakkia» niin pian kuin olisi tarvittu, jonka vuoksi laiva hyvässä vauhdissa ajoi rannan tukkisuojusta vasten. Tukit olivat kyllä mätäpehmeät, mutta törmäys oli kumminkin siksi ankara, että muutamat ehkäpä liian hyvin puoliansa pitäneet herrat keikahtivat nurin, ja hävityksen kauhistus tapasi lasi- ja kahvikuppivaraston, jonka lisäksi useimpain mielikarvaudeksi makea toti- ja punssivirta alkoi surumielin virrata kantta ja salongin portaita. Kyllä se vain oli sen lanttiansa ahnehtivan laivatontun työtä, väitti Pihl.

Sillä lailla päättyi Ahdin virallinen koematka. Kaikki osanottajat olivat tyytyväisiä ja iloisia onnellisesta kotiintulosta ja siitä, että nyt voitiin kesäisin matkata pohjoiseen päin tarvitsematta keikkua pölyisillä maanteillä. Tässä ilon puuskassa ja punssin kohtaloa murehtiessaan kenenkään päähän ei juolahtanut katsoa kelloa eikä ajatella taikka kysyä, kuinka nopeasti laiva oli kulkenut, ja sepä oli sekä rakennusmestarin että insinöörin onneksi, ja he saivat muistutuksitta teelmänsä vastaanotetuksi, vaikka laivan nopeus oli peräti kurja.

Ahdin laivavuorot olivat Tampereen ja Ruhalan laiturien välillä ja sen nopeus oli seitsemän tai kahdeksan kilometriä tunnissa. Ahdin viimeisestä vaiheesta mainittiin, että Ahdin kituva elämä päättyi 1869 ja loppuun kuluneena ja pahoin mädäntyneenä se seuraavana talvena siirtyi katoavaisuuteen, purettiin ja vaelsi hiiliuuniin ja romukasaan kaiken maailman tietä. Laivan höyrykattilaa käytettiin sitten 1870 luvulla eräässä höyrysahassa Längelmäellä.

Herman Kauffmanin kirjan mukaan lyhentänyt Kauko Mäkelä

Kuvat:
Riku Ojala

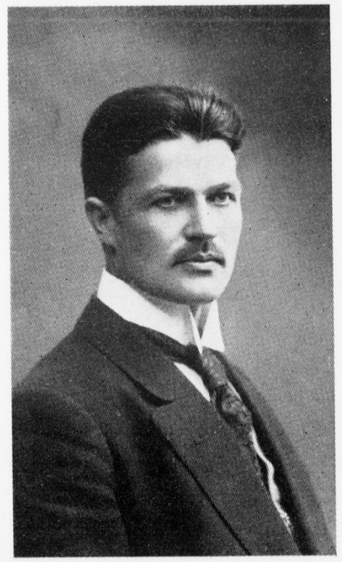

EMIL MATTILA:

Sävele Angervo

Kuurojen keskuudessa on ammattimaisia taiteilijoita hyvin vähän. Suomen Kuurojenliiton 60 v. toimintakauden aikana tiedetään olleen vain kolme kuuroa, jotka ovat nousseet yleisön tietoon taiteilijoina. Huomattavaa on, että nämä kolme ovat saman kuurojenkoulun, Turun koulun, oppilaita ja olivat keskittyneet taidemaalaukseen. Kaiketi he olivat saaneet ensi kannustimensa ja ohjauksensa koulunsa piirustuksen opettajalta. — Nämä kolme taiteilijaa ovat Sävele Antero Nummelin, myöhemmin Angervo, Naantalin maalaiskunnasta, J. F. Helin, myöhemmin Talvia, Tampereelta ja Lauri Vainola Hausjärveltä.

Keskityn tässä kertomaan Sävele Nummelin-Angervosta. Hän oli tiettävästi näistä kolmesta kuuluisin ja ensimmäisenä poistunut iäisyyteen.

Huhtikuun 5 päivänä vuonna 1879 Naantalin maalaiskunnan Luonnonmaan Käkölän Ylitalossa syntyi Sävele Antero Nummelin. Hänen vanhempansa olivat maanviljelijä Pietari Augustinus Nummelin ja Sofia Efrosiina Nummelin. Perheeseen syntyi kaikenkaikkiaan yhdeksän lasta, 7 poikaa ja 2 tyttöä. Sävele oli sisarusparven neljänneksi vanhin.

Sävele oli syntyessään täysin terve, mutta puolen vuoden vanhana hän sairastui aivokalvontulehdukseen, jonka seurauksena oli täydellinen kuurous. — Jo lapsena ilmeni, että hänellä oli erittäin hyvät piirtäjän lahjat ja samoin havaittiin hänellä olevan hyvät taipumukset veistoon ja metallityöhön.

V. 1892 aloitti Sävele opintiensä Turun Kuurojenkoulussa. Sitä ennen hän oli ollut jonkun aikaa erään yksityisopettajan luona saamassa puheopetusta. Lopullisesti koulussa Sävele oppi puhumaan tyydyttävästi. Siitä hän itse ja luonnollisesti lähiomaiset olivat iloisia.

Sävele osoitti kouluaikanaan, joka kesti vuoteen 1900 saakka, erityistä taitoa piirustuksessa. Niinpä Turun Kuurojenkoulun opettajanhuoneessa ja luokkahuoneissa on Sävelen lyijykynällä tekemiä suurikokoisia muotokuvia. Aiheina ovat kansalliset merkkimiehet: Elias Lönnrot, Sakari Topelius, J. W. Snellman, Johan Ludvig Runeberg, Y. S. Yrjö-Koskinen ja Uno Cygnaeus.

Kuurojenkoulun lopetettuaan alkoi Sävele varsinaisesti opiskella taidemaalausta. Oltuaan ensin Turun Taidekoulussa hän jatkoi opiskeluaan vuosina 1901—1903 Helsingissä Ateneumissa. Saatuaan Turun Kuuromykkäin Auttajayhdistykseltä stipendin Sävele teki opintomatkan Tanskaan. Hänen tiedetään myöhemmin käyneen myös Norjassa ja Ruotsissa.

Oli ilmeistä, että opiskelu oli Sävele Angervolle vaativaa juuri kuulon puuttumisen vuoksi, mutta rohkeasti hän jatkoi kutsumustaan taiteilijana. Seuraavina vuosina hänen ainoana työnään oli kynän ja siveltimen käyttö. Hän ikuisti kankaalle paljon kotipitäjänsä näkymiä ja maisemia, mutta liikkui ahkerasti myös muualla maassa. Tiedetään hänen maalanneen runsaasti aiheita Hämeessä, etupäässä Tuuloksessa. Useimmat työt olivat tilaustöitä ja erityisesti Sävele Angervo tuli tunnetuksi jäljentäjänä. Siinä hän olikin erittäin etevä. Mainittakoon, että hän valokuvista jäljensi isokokoisia muotokuvia Turun Kuurojenkoululle seuraavasti: Suomen kuurojenopetuksen perustaja Karl Oskar Malm, piispa Carl Henrik Alopaeus, opettaja David Fredrik Hirn, johtaja Eliel

SÄVELE ANGERVON MAALAUKSIA

Taiteilijan syntymäkoti.

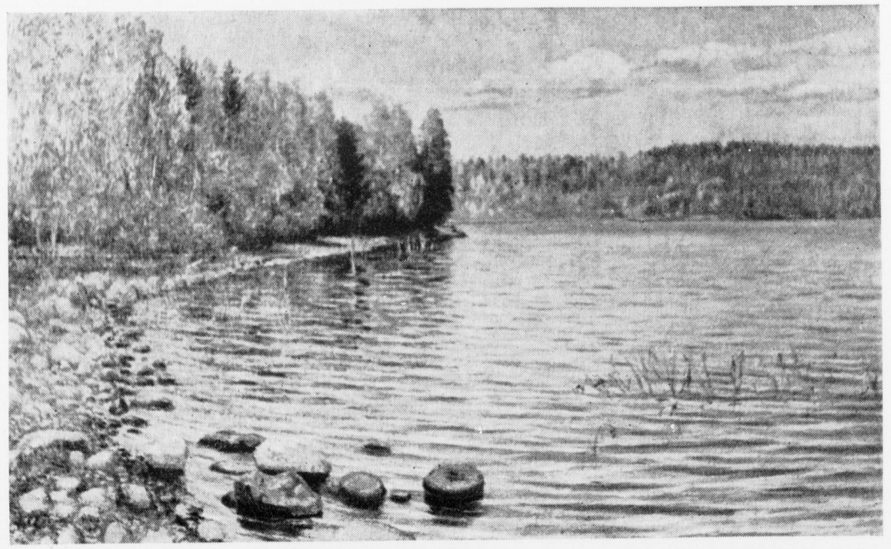

Rantamaisema Hämeessä.

Taiteilijan äidin muotokuva.

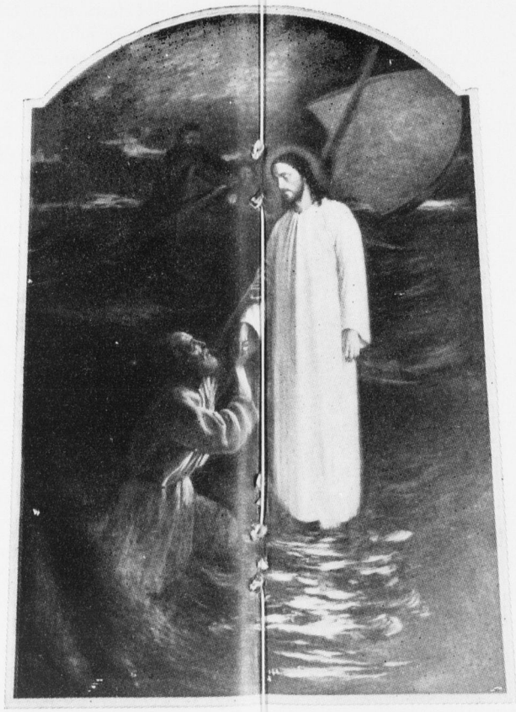

Merimaskun kirkon alttaritaulu.

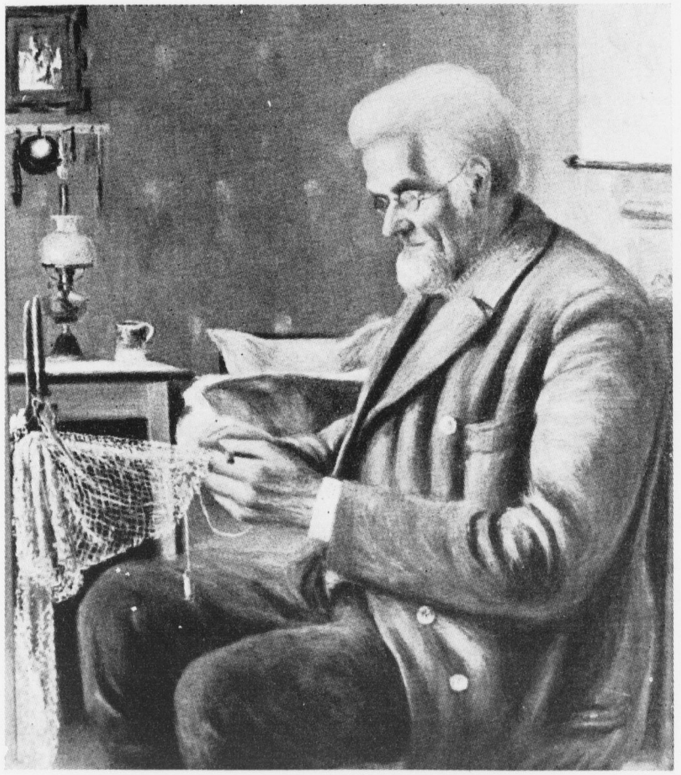

Taiteilijan isän muotokuva.

Nordman ja johtaja Erik Pesonen. Käydessäni äskettäin näitä muotokuvia tarkastamassa saatoin todeta, että kaikki nämä kuvat, niinkuin aikaisemmin mainitut lyijykynäpiirrokset, olivat hyvin luonnollisia. Taiteilija oli onnistunut saamaan esiin kunkin henkilön luonteenomaiset piirteet.

Turun kuurojenkoulussa on myös Sävele Angervon maalaama taulu rakennuksesta, jossa Suomen ensimmäinen kuurojenkoulu aloitti toimintansa v. 1846 Porvoossa.

Vuonna 1913 sai Sävele Angervo elämänsä ehkä suurimman työn suorittaakseen; Merimaskun kirkon alttaritaulun maalaamisen. Tähän työhön kului kokonainen vuosi ja lopputulos on harras ja vaikuttava. Myös Naantalin rukoushuoneelle on Angervo maalannut seinätaulun.

Sain tilaisuuden nähdä eräitä Angervon maalaustöitä. Sävele Angervon lähisukulaisen varatuomari Tauno Angervon Munkkiniemen kodissa on useita Sävelen maalauksia. Suurin niistä, n. 100x140 sm, oli rantamaisema Tuuloksesta. Maalaus on värikäs ja erittäin vaikuttava. Harvoin niin onnistuneen luonnollista maisemamaalausta näkee. Muista maalauksista voi erikseen mainita Sävele Angervon vanhempien muotokuvat. Tämän kirjoituksen yhteydessä nähdään muutamia kuvia Angervon maalauksista. — Helsingin Kuurojenyhdistyksellä on kolme Angervon maalaamaa taulua, joista kaksi on muotokuvia; kouluneuvos Valter Forsiuksen ja toimittaja Julius Hirnin muotokuvat. Molemmat ovat olleet Suomen Kuurojen Liiton puheenjohtajia. — Tässä yhteydessä kerrottakoon, että vuonna 1916 Helsingin Kuurojenyhdistys järjesti juhlan Kuurojen Liiton silloisen puheenjohtajan, tarkastaja Forsiuksen kunniaksi. Tarkastaja Forsius oli nimittäin täyttänyt kolme päivää aikaisemmin 60 vuotta. Tässä juhlassa paljastettiin edellämainittu muotokuva. Myös Turun ja Hämeenlinnan kuurojenyhdistyksillä on Angervon maalaamia muotokuvia.

Mitä Sävele Angervon harrastuksiin tulee, niin kerrotaan hänen nuoruusvuosinaan olleen innokkaan kalamiehen ja harrastaneen myös purjehdusta. Mielenkiintoa valtiolliseen elämään hänellä myös tuntuu olleen — v. 1912 Snellmanin päivänä Sävele Nummelin muutti sukunimensä Angervoksi.

Mielellään Angervo viihtyi kohtalotovereittensa parissa käyden säännöllisesti Kuurojen Liiton ja Kuurojen Urheiluliiton sekä kuurojenyhdistysten juhlissa. Erittäin miellyttävän ja hillityn käytöksen takia hän olikin hyvin pidetty missä liikkuikin. — Itse tapasin Sävele Angervon useaan kertaan ja voin kertoa eräitä omakohtaisia muistelmia. V. 1917 talvella olin nuorena poikana Helsingissä eräässä kirjapainossa latojanopissa. Tänä aikana tutustuin taiteilija Sävele Angervoon. Hänestä on jäänyt mielikuva hienostuneesta, aina tahdikkaasta ja rauhallisesta herrasmiehestä. Hän kai havaitsi, ettei nuoren latojanoppilaan taloudellinen tila ole kaikkein parhaimpia ja niinpä hän usein kutsui minut mukaansa ravintolaan syömään tai juomaan kahvia. Kiitollisena olen aina muistellut hänen auliuttaan. Tapasimme näin vain muutaman kuukauden ajan. Aikahan oli myrskyinen ja niinpä minäkin jouduin keskeyttämään ammattiopin ja palaamaan maaseudulle. — Vuosia myöhemmin tapasin silloin tällöin Sävele Angervon ja keskustelimme joskus pitkäänkin. Saatoin todeta, ettei hänen taloudellinen asemansa aina ollut kehuttava. Hänkin oli joutunut kokemaan vaikeuksia, mutta en tiedä hänen koskaan katuneen taiteilijaksi ryhtymistään.

Sävele Angervo oli aina valmis auttamaan kohtalotovereitaan mahdollisuuksiensa mukaan. Hän oli mukana perustamassa Suomen Kuurojenliittoa. Angervo oli ensin Helsingin ja sittemmin Turun kuurojenyhdistyksen toiminnassa mukana aktiivisena toimihenkilönä. Varsinkin raittiustyössä hän tuli tunnetuksi saaden aikanaan raittiustyön mitalin.

Sävele Angervo vietti viimeiset elinvuotensa Rymättylän pitäjän Ruokorauman Länsitalossa, jonka hän yhdessä sisarustensa kanssa oli perinyt. — Kerrotaan, että kun Turun Kuurojen Auttajayhdistys v. 1938 suunnitteli kuurojen miesten vanhainkotia, »ukkokotia», etsien tarkoitukseen sopivaa paikkaa, niin Sävele Angervo tarjosi sanotun yhdistyksen ostettavaksi tätä Länsitaloa. Paikka olisi ehkä sopinut, mutta syystä tai toisesta ei asiasta tullut mitään.

Heinäkuun 1 päivänä v. 1938 Sävele Angervon elämänlanka katkesi äkillisesti. Sairauskohtaus, veritulppa sydämessä, päätti vielä luomisvoimaisen elämän. Viimeisen leposijansa Sävele Angervo sai kotipaikkakuntansa sydämessä Naantalissa.

Sävele Angervo ei koskaan taiteilijana saavuttanut suurta kuuluisuutta. Hänen mahdollisuutensa olivat rajoitetut, olihan hän »maan hiljaisia», mutta mahdollisuuksiensa mukaan hän toteutti kutsumustaan taiteilijana. Ihmisenä hän oli kaikkein parhaimpia, ihmisenä ja taiteilijana häntä vielä muistetaan.

Kootessani tietoja taiteilija Sävele Angervon elämästä olen saanut korvaamatonta apua vaatturi Elias Savisaarelta Turussa ja kirjaltaja Eino Karilaalta Helsingissä sekä tuomari Tauno Angervolta. Lausun täten heille kaikille parhaimmat kiitokseni.

E. Mattila

R. SAVISAARI

Erään perheen Roomanmatka

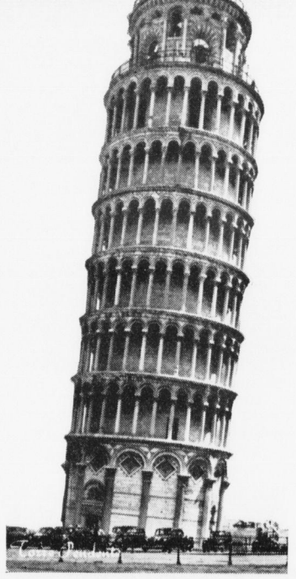

Meidän perheessä oli jo kauan ollut ajatus, että pitäisi joskus nähdä Rooma. Oli keskusteltu siitä, milloinka sinne lähdetään ja kutka lähtevät. Vuoden alkupuolella vakiintui ajatus, että tänä vuonna sinne mennään. Joku ehdotti, että matkalle lähtisivät vain äiti (Lissu) ja minä, mutta lapset panivat vastaan. Toinen ehdotus oli se, että Puti, joka on kaikkein pienin, jäisi kotiin »Mummia hoitamaan» ja me muut lähtisimme. Tähän pani Puti itse vastaan ja niin sitten ei ollut muuta mahdollisuutta kuin lähteä koko joukolla. Koko joukon siis muodostivat Lissu, Marja, Risto, Puti ja minä. Matka päätettiin tehdä omalla Folkkarilla ja kalliitten hotellimaksujen välttämiseksi päätettiin yöpyä teltassa. Todettiin, että Folkkari on pieni, kun siihen pitää ahdata 5 henkeä, teltta, makuupussit, keitin, ruokakalustoa, vaatteita ja kaikenlaista muuta, jonka vuoksi katolle kiinnitettiin kattoteline. Etsittiin kaikkein halvin tie Keski-Eurooppaan ja todettiin sen olevan Helsinki — Turku — Norrtälje — Helsingborg — Kööpenhamina — Rödby — Puttgarden — Hampuri. Tällä reitillä varattiin lauttapaikat ja kun vielä oli hankittu välttämättömät kansainväliset ajokortit Lissulle ja minulle sekä pakollinen liikennevakuutus ja passit, oltiin valmiita lähtöön. Startti tapahtui kesäkuun 5 päivänä Paraisilta Viking-lautalla. Koska olimme menossa ulkomaille, ryhdyimme heti kieliopintoihin. Kun tultiin Ahvenanmaalle, kysyi Risto Reipas, mitä Ahvenanmaa on ruotsiksi. Kuultuaan, että se on Åland, hän teki nerokkaan johtopäätöksen, että ahven on ruotsiksi Å. Saavuimme iltamyöhällä Ruotsin kamaralle ja hakeuduimme pimeässä Norrtäljen telttapaikalle. Oli kylmää ja oli pimeätä, mutta meillä oli intoa. Ruotsinmaasta ei sitten olekaan muuta mainittavaa, kuin että yritimme aina muistaa pysyä vasemmalla puolella ja sivuuttaa Tukholman huomaamattomasti välttämällä pahimmat liikennesolmut kuten esim. Slussenin. Lapset kävivät Vetter-järvessä uimassa, mutta meille isoisille vesi oli liian kylmää. Helsingborgin camping-alueella, jossa oli muutama sata telttaa, saimme kuvan siitä, mitä kansainvälinen telttailu on.

Tanska

Meitä suosi kaunis sää ja koska Tanska on kaunis maa, ei meillä ollut valittamista ajaessamme Helsingöristä Kööpenhaminaan kaunista Juutinrauman rantatietä pitkin. Kööpenhaminassa hyökkäsimme Tivoliin, ajoimme vuoristoradalla, söimme jäätelöä ja nakkeja. Ihmisten puheita emme ymmärtäneet, mutta eihän sillä ollut väliä, kun taas sai ajaa oikeata puolta. Aikataulumme oli kuitenkin ankara, joten piti jättää kaunis Kööpenhamina ja kiirehtiä etelää kohti. Piti kuitenkin kerran vielä yöpyä ja löysimmekin kauniin telttapaikan. Telttoja oli kuitenkin vain muutama ja eräs hiukan erikoisen tyyppinen mies sai äidin turvallisuusvaistot heräämään. Lissu nimittäin esitti, että tälle telttapaikalle ei jäädä. Me Putin kanssa äänestimme vastaan, mutta hävisimme 2—3, joten matkaa oli jatkettava. Löysimme vihdoin erään puutarhan ja pimeässä könnimme taas telttaan, mutta uni ei tahtonut tulla, koska ajatuksissa pyöri, että täälläkin voisi löytyä hämäräperäisiä miehiä.

Seuraavana aamuna tulimmekin sitten rantaan, josta lähti lautta Saksaan. Lauttamatka kesti tunnin, jona aikana me kaikkien muiden hienojen turistien kanssa menimme ruokasaliin syömään. Varmuuden vuoksi tilasimme kuitenkin vain maitoa ja voileipiä, jotka nekin lasten suussa maistuivat hiukan oudoilta.

Saksa

Olimme siis saapuneet Saksaan, tarkemmin sanottuna Länsi-Saksaan, ja ajomme kohti etelää alkoi. Tultiin Lyypekin vanhaan hansakaupunkiin ja siitä eteenpäin olikin sitten mukava ajella autobahnia pitkin. Ei tarvinnut kurkistella, tuleeko ketään vastaan, mutta pian havaitsimme, että autobahnilla tulee aina kurkistella, tuleeko joku takaa. Vaara uhkaa näet aina takaapäin, sillä Mercedekset ajavat 150—160 km/t. Piti siis aina tarkasti katsoa, milloin siirtyi vasemmalle kaistalle ohittamaan muita.

Hampuri ohitettiin, sillä siihen oli päätetty tutustua vasta paluumatkalla, mutta sen sijaan päätimme pistäytyä katsomassa Hannoveria, joka on kuuluisa messuistaan. Käännyimme pois autobahnilta, mutta jonkun aikaa ajeltuamme totesimme, että olimme jälleen antobahnilla ja vieläpä samalla, jolla aikaisemminkin ja suuntana etelä. Meillä oli siis liian kehnot kartat ja seuraavalla huoltoasemalla korjasimme tämän virheen. Suunnitelmaamme kuului ajaa Münchenin kaupunkiin asti reipasta vauhtia, mutta valitsimme kuitenkin ns. Romantiikan tien, joka kulkee läpi kauniiden seutujen etelää kohti. Joka toisessa kaupungissa oli vanhoja linnoituksia ja kirkkoja frankkien ajalta. Yöpymispaikoiksi löysimme sellaiset telttapaikat, joissa oli uima-allas ja tämä oli varsinkin lapsille erittäin mieluista.

Kun München jäi taaksemme alkoivat edessä kangastella Alpit. Ennen varsinaisia Alppeja näimme erit-

Retkeläisemme Garmish-Partenkirchen camping-alueella illallisella.

Oberammergaun alppikylässä olivat miltei kaikki talot näin kauniisti koristettuja.

täin kauniita pieniä kyliä. Ehkä huomattavin näistä on Oberammergau, jossa 10 vuoden väliajoin esitetään Kristuksen kärsimysnäytelmää. Kylä sijaitsee korkeiden vuorien ympäröimässä laaksossa. Kaikki talot ovat erittäin koristeellisia ja kauniiksi maalattuja. Tärkein nähtävyys on näyttämö, jossa näytelmää esitetään. Itse näyttämö on ulkoilmassa, jonne aurinko pääsee paistamaan, kun taas avara katsomo on katettu. Edellisen kerran näytelmä esitettiin vuonna 1960. Turisteja oli kesän kuluessa katsomassa näytelmää yhteensä noin 100 000 eri puolilta maailmaa. Näytelmä esitetään saksan kielellä, mutta muutkin voivat seurata näytelmän kulkua painettujen käännösten avulla. Näyttelijöitä, jotka kaikki ovat Oberammergaun kylästä, on yhteensä 1400. Näytelmä kestää koko päivän, ja sitä esitetään joka päivä koko kesän aikana. Seuraava esitys tapahtuu vuonna 1970.

Seuraava pysähdyspaikka oli Garmish Partenkirchen, joka on kuuluisa siitä, että siellä on pidetty talviolympialaisia. Kylä on ehkä vielä enemmän turistivoittoinen kaiketi sen vuoksi, että Garmish Partenkirchenistä on järjestetty kuljetut köysirataa pitkin läheiselle korkealle huipulle, Zugspitzille, jonka korkeus on 2966 m. Päätimme uskaltautua riippuvaan raitiovaunuun, mutta kohtasimme vaikeuksia. Ensiksikin sen päivän viimeinen juna oli jo mennyt. Piti odottaa seuraavaan aamuun. Toiseksi totesimme, että Saksan markkoja oli liian vähän jäljellä, mutta Itävallan valuutalla saimme kuitenkin tarvittavat pääsyliput lunastetuiksi. Matka huipulle oli aikamoinen kokemus. Luonnollisesti kaikki pelkäsimme riippuessamme tyhjän päällä. Sen kuitenkin koetimme peittää pureskelemalla ahkerasti purukumia ja katselemalla välinpitämättömän näköisinä toisiimme ja alas kuusien latvoja. Pääsimme viimein onnellisesti ylös ja tuntui taas turvallisemmalta, kun oli maan kamaraa jalkojen alla. Alhaalla vallinnut helle oli muuttunut viileydeksi ja lunta oli kaikkialla ympärillä. Pahinta oli kuitenkin se, että katseli mihinkä suuntaan tahansa, kaikkialla rinne oli niin jyrkkää, että putoamisen ajatus kammoksutti. Lähdimme kuitenkin Marjan ja Risto Reippaan kanssa kiipeämään toiselle viereiselle huipulle. Opaskirjassa sanottiin kyllä, että tämmöiseen hommaan ryhdyttäessä tuli noudattaa varovaisuutta. Totesimmekin, että varovaisuus oli suuressa tarpeessa, sillä välillä piti kiivetä pystysuoraan tikapuita pitkin ja toisinaan taas pitää kiinni jostakin vaijerinpätkästä, josta vastaantulijakaan ei halunnut hellittää. Tämän vuoksi sivuuttaminen olikin aika hankalaa. Lissu ja Puti, jotka olivat jääneet turvalliselle tasanteelle, filmasivat ja pelkäsivät puolestamme ja kyllä minuakin totta puhuen hirvitti. Tuli ajatelleeksi, eikö moista paikkaa pitäisi varustaa kaiteilla ja turvalaitteella, mutta toisaaltahan jännitys olisikin silloin poissa. Kun laskeuduimme ilmarataa pitkin alas, sattui vielä eräs vastoinkäyminen. Marjan korvat menivät lukkoon, eivätkä sitten auenneetkaan samana päivänä ollenkaan. Tästä Marja hiukan otti itseensä, mutta me koetimme lohdutella, että kyllä asia ajan kanssa järjestyy, niinkuin sitten järjestyikin.

Itävalta

Itävalta ei varsinaisesti kuulunut ohjelmaamme, mutta reittimme kulki Itävallan läntisen kärjen poikki ja pistäydyimme Innsbruckissa, joka on tunnettu talviolympialaisista. Tästä kaupungista jäi lähinnä mieleen valtava helle, joka sai meidät turvautumaan varjopaikkoihin ja Coca-Colaan. Sitten olikin edessä Alppien ylitys, jota ennen kuitenkin ajoimme uuden Eurooppa-sillan yli, joka on todella insinööritaidon upea näyte. Odottelimme hankalasti ajettavaa ja vaarallista Brennerin solaa, mutta sitä ei tullut. Tie oli koko matkan leveä ja turvallinen ajaa, kuulemma paras Alppien ylityskohta. Tosin maisemat muuten olivat alppimaiset.

Cortina, Venetsia ja Padova

Kun saavuttiin Italian puolelle, oli tunnelma heti toisenlainen. Ihmiset puhuivat vilkkaasti ja kovalla äänellä. Autot ajelivat sinne toinen tänne ja kaikkialla tuntui olevan kiirettä. Yövyimme Cortina d'Ampezzossa, joka on myös kuuluisa talviolympialaisista ja sijaitsee Dolomiittien keskellä ikäänkuin kattilassa. Kylä oli kaunis, värikäs ja muutenkin miellyttävä, mutta tunnelma vilkkaampaa kuin Saksassa. Koska oli sunnuntai, pistäydyimme messussa. Kirkko oli aivan täynnä, katoliset seremoniat meille oudot, mutta ihmiset tuntuivat olevan hartaita, uskonnollisia ja kirkkoonsa kiintyneitä.

Seuraava kohteemme oli Venetsia, joka todella oli maineensa veroinen erikoinen kaupunki. Gondoliajelu kuuluu jokaisen turistin kokemuksiin, niin meidänkin. Gondoleja on kaupungissa useita satoja ja gondolin kuljettajat kulkevat kaduilla metsästämässä itselleen asiakkaita. Mekin suostuimme leikkiin vasta kolmannen tarjouksen saatuamme, sillä missä on paljon tu-

Etelä-Saksassa olivat kirsikat halpoja ja retkeläisemme maistelevat niitä puistonpenkillä Münchenissä.

Pyhän Markuksen tori Venetsiassa on kuuluisa myös kyyhkysistä ja kunnon turistien tapaan meidänkin perhe huolehti niiden ruokkimisesta.

risteja, siellä kaikista asioista käydään kauppaa. Kauniilla Pyhän Markuksen torilla syötimme maissinjyviä puluille, jotka olivat kesyjä ja rohkeita tullen välillä käteen, välillä olkapäälle ja joskus pään päälle. Varsinkin lapsista tämä homma oli hauskaa. Kapeita 5—6 metrin levyisiä kanavia pitkin kuljettaessa meille esiteltiin eri henkilöiden omistamia palatseja, jotka meistä kuitenkin useimmiten näyttivät vähemmän palatsimaisilta. Vesi kanavissa on likaista ja jonkin verran haisevaa. Kaupunki on verrattain suuri, sillä asukkaita on yli 300.000. Todella ihmeellinen nähtävyys, jossa on erittäin mielenkiintoista käydä, mutta sinne jääminen ei ainakaan meikäläistä viehättäisi. Lissu esitti, että hän haluaa syödä jotakin aito italialaista ja niinpä menimme ravintolaan. Kielitaidottomana Lissu näytti sormella haluamaansa ruokalajia, annos oli kuulemma hyvänmakuinen. Kun lähtiessämme tiedustelimme, mitä ruoka oli ollut, kuulimme sen olleen tonnikalaa, joka oli kuulunut koko matkan aikana jokapäiväiseen ravintoomme.

Koska emme löytäneet Venetsiasta inhimillistä telttapaikkaa, jatkoimme matkaamme Padovaan, autostradaa pitkin. Italialaiset autostradat poikkeavat siinä mielessä saksalaisista, että niissä on aina suoritettava pieni maksu. Toinen huomio on se, että autostradoilla on hyvin paljon mainoksia.

San Marino

Matkareittimme kulki Italian itäistä rannikkoa eli Adrianmeren rantaa etelään. Rannikolla olevista kaupungeista voin mainita mosaiikkitaiteestaan kuuluisan Ravennan ja upean kylpyläkaupungin Riminin. Viimeksi mainitussa kokeilimme Adrianmeren vettä, ja totesimme sen olevan erittäin suolaista, mutta kantavan huonoa uimaria paljon paremmin kuin järvivesi. Hiekkaranta oli useiden kilometrien pituinen. Kelpasi siinä uiskennella ja ottaa aurinkoa. Halusimme pistäytyä San Marinossa, joka on pieni itsenäinen valtio lähellä Riminin kaupunkia eräällä korkealla kukkulalla. Kaupunkiin on hauska ajaa mutkaista ja mäkistä tietä pitkin. Tullimuodollisuuksia ei ole. Vuoren laella olevassa kaupungissa on todella kansainvälinen tunnelma, sillä turisteja on kuin muurahaisia eri puolilta maailmaa. Hovimestarit kulkevat kadulla kutsumassa ihmisiä syömään heidän maukasta ja halpaa ruokaansa. Mitä erilaisimpia matkamuistoja ja postimerkkejä kaupataan ja tietysti myös jäätelöä ja Coca-Colaa, joita mekin janoomme nautimme.

San Marinossa sattui myös matkamme ainoa kolari. Ajeltuamme kukkulaa ylös niin pitkälle kuin pääsimme, tulimme pysäköintialueelle, josta etsimme tyhjää tilaa. Löysimmekin tyhjän ruudun ja rupesin peruuttamaan autoani siihen. Ajattelin jatkaa peruuttamistani siihen asti, kunnes etupääni on ruudun sisäpuolella, mutta ennen tätä kuului takaa peltien räminää, mikä oli merkkinä yhteenajosta. Totesimme, että puskumme kohteena oli saksalainen auto, jolta rekisterilaatta ja vähän muutakin oli vääntynyt. Rupesimme hiukan huolestuneina ihmettelemään tilannetta, sillä auton omistajaa ei näkynyt. Paikalle tuli myös pysäköintialueen vartija. Tarkasteltuaan hetken tilannetta hän väänsi saksalaisen auton kääntyneen rekisterilaatan suunnilleen entiseen asentoonsa ja antoi meille merkkejä, että kaikki on taas kunnossa. Olimme enemmän kuin iloisia tästä ystävästämme, mutta opimme kuitenkin sen, että pysäköintialueitten ruudut on tehty pieniä Fiat-merkkisiä autoja varten, joita Italiassa muuten onkin hyvin paljon, arviolta ehkä kaksi kolmesta.

Napoli ja Capri

Suuntasimme matkamme jatkuvasti etelää kohti päämääränä Napoli ja Capri. Mitä etelämmäksi tultiin, sitä köyhempää alkoi näkyä ympärillä. Kaikenlaisia jätteitä tapasi kylien ja kaupunkien kaduilla. Päätiellä ajeli väliin hevosen, väliin aasin ja väliin härkien vetämiä vankkureita, joiden pyörien läpimitta oli pari metriä. Tuntui siltä, että oli tultu toiseen aikakauteen. Meitä oli varoitettu Pohjois-Italiassa siitä, että Napolissa on paljon taskuvarkaita, joten täytyi olla varuillaan. Totesimme Napolin suureksi kaupungiksi, sillä asukkaita oli yli miljoonan, mutta samalla hyvin köyhäksi. Ajelimme kapeita sivukatuja ja kujia pitkin, joissa oli pyykkiä kuivumassa kadun yli rakennuksesta toiseen vedetyillä naruilla, paljon joutilaita ihmisiä ja huonosti vaatetettuja lapsia. Pääkaduilla oli kuitenkin paljon autoja, joten ruuhka-aikana oli erittäin vaikeata ja hidasta päästä pois kaupungista. Ajelimme etelään ohi Vesuviuksen ja Pompeijin Sorrentoon, joka on myös lukemattomine hotelleineen todellinen turistikeskus. Kaikki matkailijat haluavat viettää aikaansa Sorrenton hyväilmastoisella niemellä ja käydä katsomassa kuuluisaa Capria. Pystytimme telttamme sitruunapuiden alle. Hedelmien korjuu oli juuri käynnissä.

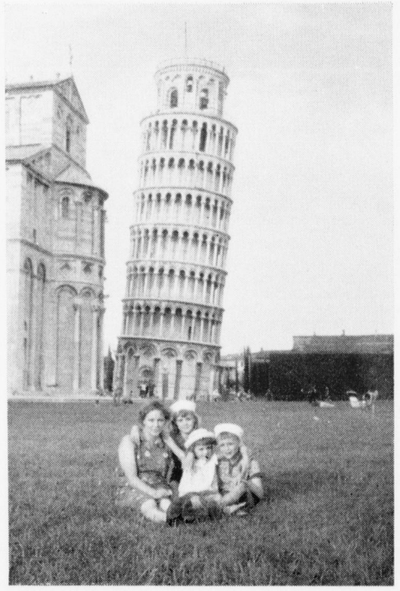

»Me ja Pisan vino torni».

Capri ja Sorrento jäivät taaksemme ja tutustuimme Vesuviuksen kraateriin. Vesuviuksen huipulle on ensiksi ajettava ja sen jälkeen vielä käveltävä ja kiivettävä jonkin matkaa. Kraateri on todella ammottava kattila, jonka reunamilta sieltä täältä kohosi höyryä. Pannessamme kätemme erääseen koloon se piti äkkiä vetää pois kuumuuden vuoksi. Vesuviuksen ympäristössä ei asu paljoakaan ihmisiä, sillä Vesuviuksen seuraavaa purkautumista pelätään ja jopa ennustetaan tulevaksi tänä tai ensi vuonna. Viimeksi Vesuvius on purkautunut vuonna 1944.

Parinkymmenen kilometrin päässä Vesuviuksesta etelään sijaitsee Pompeijan kaupunki, joka on kaivettu esiin maakerrosten alta. Tämä muinainen kaupunki, joka tuhoutui Vesuviuksen purkautuessa lähes parituhatta vuotta sitten, oli todella mielenkiintoinen nähtävyys. Museossa oli nähtävänä siihen aikaan käytettyjä välineitä ja työkaluja sekä kipsiveistos tytöstä, joka oli saanut surmansa Pompeijan hävityksessä ja joka on voitu laavaan jääneen onkalon mukaan valaa. Kaupungin asemakaava on mielenkiintoinen ja ihmeellinen ja nähtävänä ovat senaikaiset kadut, talot, torit ja julkiset rakennukset.

Rooma

Rooma on kaupunkien kaupunki. Muutaman päivän vierailulla siitä ei luonnollisestikaan saa minkäänlaista kokonaiskuvaa, ainoastaan ulkonaiset puitteet. Kaupunki on asemakaavallisesti ja liikenteellisesti todellinen suurkaupunki. Useat kadut ovat yksisuuntaisia, jonka vuoksi suunnistaminen tuottaa vieraalle vaikeuksia. Tutustuimme varsinaisesti vain kolmeen kohteeseen, Pietarin Kirkkoon, Colosseumiin ja katakombeihin. Täytyy sanoa, että kaikki olivat maineensa veroisia.

Pietarin Kirkko ja sen edustalla oleva aukio tekevät vaikutuksen valtavilla mittasuhteillaan. Kirkon kupooliin kiipeäminen ja näköala sieltä on jo sinänsä elämys. Kirkon etuosassa keskeisellä paikalla on suuri alttarirakennelma, jossa vain paavi toimittaa messun. Alttarin alla on apostoli Pietarin hauta. Tämän alttarin lähellä on apostoli Pietarin patsas, jonka varpaita kaikki katoliset käyvät suutelemassa. Seurasimme hetkisen tätä meille outoa toimitusta, joka oli mieleenpainuva.

Pisa

Pisan kaupunki ja kalteva torni sijaitsevat Pohjois-Italian länsirannikolla. Tornihan on maailmankuulu, jonka vuoksi mekin suuntasimme matkareittimme Pisan kautta. Torni on Pisan tuomiokirkon kellotapuli, joka kohta rakentamisen jälkeen kallistui huomattavasti. Kallistuminen jatkuu vielä nykyisinkin, joskin hyvin hitaana. Torniin kiipeäminen oli hauskaa ja jännittävää. Kun olimme riittävästi ihalleet näköaloja tornin huipulta menimme katsomaan tuomiokirkkoa sisältä. Kävi kuitenkin niin, että naisväki käännytettiin ovelta takaisin, koska hihat olivat liian lyhyet. Näin tapahtuu silloin tällöin, joskaan ei aina katolisiin kirkkoihin pyrittäessä.

Milano

Matkamme jatkui Genovan kautta, jossa näimme Christoffer Columbuksen patsaan, Milanoon, jonka kuuluisin nähtävyys on tuomiokirkko. Kirkko on laajojen mittasuhteittensa lisäksi erikoinen siinä mielessä, että sitä koristavat tuhannet suuremmat ja pienemmät veistokset ja patsaat.

Koska Milano oli viimeinen kaupunki Italiassa, ilmoitti Lissu, että nyt on oltava vihdoinkin aikaa myös ostoksia varten. Yritimme pysäköidä autoamme keskikaupunkilla, mutta paremman paikan puutteessa jätimme automme paikkaan, joka kaiketi oli varattu takseja varten. Seurauksena tästä oli, että palatessamme ostoksilta parin tunnin kuluttua löysimme automme tuulilasista sakkolapun. Teksti oli outoa kieltä, mutta ymmärsimme kuitenkin, että oli kysymys 2000 liiran (10 mk) sakosta. Emmittyämme jonkin aikaa lähdimme ajamaan eteenpäin. Kaiketi sen vuoksi, että omatunto kolkutteli, tarjosimme rajalla lappua tarkastusviranomaisille valmiina suorittamaan sakon. Tarkastusmiehet viittasivat kuitenkin eteenpäin, jonne

Vesuviuksen kraaterin huipulle piti tietysti kavuta ja tässä siinä olemme helteessä ja kuuman höyryn ympäröiminä.

ajettuamme totesimme olevamme jo Sveitsin puolella ja niin jäi sakko maksamatta.

Sveitsi

Olimme kirjoista lukeneet ja toisilta kuulleet, että Sveitsi on kaunis maa. Sitä se oli todella meidänkin mielestämme. Ylitimme alpit Sant Gotthardin solan kautta. Etelästä päin tultaessa sai ajaa monta serpentiinimutkaa ennen kuin pääsi huipulle. Automme ei kuitenkaan ollut millänsäkään, eivätkä jyrkänteetkään suuremmin hirvittäneet. Tie on korkeimmillaan 2114 metrin korkeudessa ja lumisotaa piti täälläkin taas kokeilla. Ajelimme kylän läpi, jossa Wilhelm Tell aikanaan ampui omenan poikansa pään päältä. Tästä oli muistomerkkinä patsas. Zürichin campingalueella tapasimme taas pitkästä aikaa suomalaisia ja saimme uutisia kotimaasta sanomalehtien välityksellä. Yleisenä piirteenä on sanottava, että Zürich niinkuin Sveitsin toinenkin suuri kaupunki Basel ovat kauniita kansainvälisiä kaupunkeja. Sveitsi tuntui parin viikon Italiassa oleskelun jälkeen toisenlaiselta maalta. Kaikki asiat tuntuivat olevan järjestyksessä. Pienistäkin asioista oli yksityiskohtaiset ohjeet ja määräykset. Ihmiset olivat hyvin pukeutuneita ja maisemat siistejä. Kun vielä ottaa huomioon, että suklaa on Sveitsissä halpaa, jäi maasta sangen positiivinen kuva.

Reinin laakso

Matkareittimme jatkui Baselista Reinin laaksoa Kölniin asti. Reinin laakso on kerran aikaisemmin tehnyt minuun aikamoisen vaikutuksen, mutta tällä kerralla tuntuivat korkeuserot Alppien jälkeen melko vaatimattomilta. Koska Ranska oli aivan joen toisella puolella, pistäydyimme hetkeksi sinne. Kaikki tuntui kuitenkin olevan melko samanlaista kuin Saksan puolellakin lukuunottamatta sitä, että kieli oli toinen. Näimme myös erään piipun päällä todellisen haikaranpesän, jota oli hetkeksi jäätävä töllistelemään. Saksan puolella pistäydyimme tutustumassa kauniiseen Heidelbergin kaupunkiin ja sen vanhaan linnaan ja Frankfurtissa totesimme olevan todellista suurkaupungin vilinää ja paljon hyödykkeitä myytävänä useissa tavarataloissa. Pysähdyimme myös Länsi-Saksan pääkaupungissa Bonnissa, tutustuen Eduskuntataloon ja viivyimme hetken Kölnin tuomiokirkossa, joka kaikkien matkailijoiden pitää nähdä. Nyt alkoivatkin vähitellen mietteet suuntautua kotia kohti, sillä

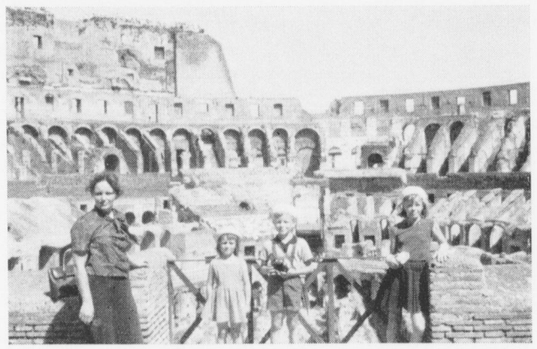

Ihmettelimme Roomassa Colosseumin valtavia kivimuureja.

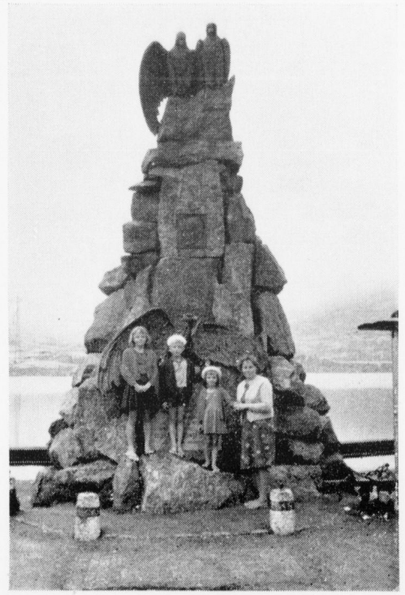

St Gotthardin solan korkeimmalla kohdalla.

enää viisi yötä oli jäljellä. Ruhrin teollisuusalueen sivuutimmekin nasta laudassa päämääränä Pohjois-Saksan suuri Hampuri.

Saapuminen kotiin

Kotiin oli jo kiire, jonka vuoksi Tanskan läpi ajettiin yhdessä iltapäivässä, Ruotsissa käytiin katsomassa Vänersborgin kuurojen koulua ja kuurojen ammattikoulua, Trollhättanin putousta, tuhlattiin jäljellä olevat rahat erilaisiin pikku ostoksiin ja kun vielä yksi yö oli nukuttu teltassa Norrtäljessä oli jäljellä enää laivamatka Turkuun. Suomen vanha Turku tuntui todella mukavalta, kun se tuli näköpiiriin. Vastaanottajat käteltiin ja tullista selviydyttiin onnellisesti. Näin ei kuitenkaan käynyt edellämme olevan auton, jonka takaosasta kannettiin esiin televisio. Vielä oli edessä matka Turusta Tapiolaan. Väsyneinä, onnellisina ja paljon nähneinä heittäydyimme pitkästä aikaa ikiomiin vuoteisiimme.

Yhteenveto

Tämä 30 vuorokautta kestänyt yhtämittainen matkamme oli erittäin mielenkiintoinen. Se oli retkeilyä, sillä yhtä yötä lukuunottamatta nukuimme teltassa. Campingmatkailu on hyvin paljon harrastettu ja erittäin halpa matkustusmuoto. Viiden hengen perheeltä yöpyminen maksaa 2—5 Smk. Campingpaikat ovat yleensä varustetut ruokatavarakaupoilla, erilaisilla mukavuuksilla, joista voidaan mainita kaasuhella, lämmin suihku, pesualtaat jne. Automme toimi koko matkan ajan hyvin ja kilometrejä kertyi 8200.

Kotimaa tuntui kaiken jälkeen erittäin miellyttävältä siitäkin huolimatta, että ruokatavara ja muukin ostettava oli yleensä kaikkialla halvempaa kuin meillä. Campingtouhusta oli saatu riittämiin, kaikki makuupussit ja teltta vietiin välittömästi vinttiin, josta niitä ei enää tänä vuonna tuoda esille.

Singaporen palmurantoja.

AINO LEMAITRÉ:

Tropiikin joulutunnelmia

Malaijan viime aikaiset uutiset ovat kaikkea muuta kuin joulutunnelmaa ja rauhaa uhoavia. Varsinkin entisestä kotikaupungistani Singaporesta kantautuu tännekin asti sotaisia tietoja. Siksi on hiukan vaikea keskittyä kertomaan ja muistelemaan troopillisia jouluja, kun kaunis Malaija ja sen kärjessä sijaitseva miljoonakaupunki Singapore ovat tämän tästä uhattuja ja sotaisissa melskeissä.

On hyvän joukon toistakymmentä vuotta siitä kun kotini sijaitsi Singaporessa. Asuimme siellä kokonaista kolme vuotta, joten joulujakin tuli vietetyksi Singaporessa kaksi. Kolmanneksi jouluksi lensimme noin tuhat metriä merenpinnasta, Länsi-Malaijalla sijaitsevaan vuoristokaupunkiin Penangiin.

Mutta Singaporen jouluissakin on kertomista, vaikka ilmasto muistutti siellä niin jouluna kuin muinakin vuoden päivinä saunan löylyä. Kovin kuuma ja välistä tukalakin oli Singaporen talvinen päivä. Eikä kesällä ja talvella siellä juuri eroja ollut. Muistelen, vain että talvisaikana satoi siellä enemmän kuin kesällä. Singapore ja yleensä Malaija pysyi vuodet läpeensä kauniin vihreänä, sillä niillä nurkilla satoi oikeastaan joka päivä. Tosin vain välistä puolisen tuntia, mutta sade aiheutti sen, ettei siellä koskaan ollut sellaisia harmaita, kuivia kausia kuin muualla tropiikissa.

Ensimmäisen joulun tahdoin viettää niin paljon kuin mahdollista Suomen joulun merkeissä. Aioin valmistaa jouluksi suomalaisia leivonnaisia, vaikka joulukuusesta ei ollut tietoakaan. Kun miljoonapäisessä Singaporessa asui jos mitä kansallisuutta, oli siellä tämän tästä suuria juhlia ja eri uskontokuntien uusia vuosia ja muita merkkitapauksia. Olimme ensimmäisenä vuonna vähän ennen joulua olleet kutsutut viettämään intialaisten uutta vuotta varakkaisiin intialaisiin suurliikkeisiin. Suuret kauppahuoneet oli muutettu juhlahuoneiksi. Kangaspakoista ei näkynyt jälkeäkään. Vitivalkeilla liinoilla peitetyt pöydät kiersivät juhlahuonetta ja ne olivat kukkuroillaan hedelmiä, kaakkuja, juomia ja pieniä lautasia, joissa taas oli tarjolla mausteita — pureskeltaviksi. Viime mainittu tarjoilu huvitti meitä suuresti. Minua kehotettiin ottamaan kourakaupalla mausteita. Olin nimittäin huudahtanut iloissani löytäessäni eräältä lautaselta kardemummaa, jota en ollut onnistunut aikaisemmin saamaan mistään maustekaupasta Singaporessa. Intialaiset luulivat, että olin kovasti ihastunut kardemummaan kuten hekin toisin sanoen jauhamaan kuivattuja mausteita poskessani.

Selitettyäni, että tarvitsisin kardemummaa jouluvehnäseen, lupasi turbanipäinen ja vahalla viiksensä kippuraan kiertänyt intialainen kauppias tuoda minulle haluamaani maustetta Bombeysta. Kuten sitten kävikin.

Kuumaa oli sekä ulkona että ikkunattomassa keittiössäni, jossa jouluaattona kiinalaisen mieskokkini kanssa leivoin oikeaa suomalaista vehnästä, piparkakkuja ja torttuja. Viimeksimainitut olivat väkisin tarttua sormiin. Vähän päästä piti torttutaikinaa pitää jääkaapissa. Mutta lopulta kullankeltaiset luumutortut olivat kuin olivatkin valmiina vadilla, ja niillä kestittiin sekä eurooppalaisia että aasialaisia vieraita. Vähän raskailtahan suomalaiset joululeivonnaiset kuumassa ilmanalassa tuntuivat. Mutta kuitenkin ne tuottivat iloa ja antoivat joulun tuntua.

Jouluaamuna laitoin lähimmille naapureillemme pienet tarjottimet, joissa perunakynttiläjalan ympärillä hopeapaperilla prameili kiinalaisen kokkini valmistamia kaakkuja ja omiakin aikaansaannoksiani. Menimme tarjottimet mukanamme toivottamaan naapureillemme hauskaa joulua. Tavattuani muutamia heistä myöhemmin Euroopassa, muistelevat he yhä jouluseremoniaa, jolla heitä jouluaamuna tervehdin.

Joulukuusikin meillä oli. Tosin se oli oikeastaan orkideapuutarhan puutarhurilta ostettu, ruukkuun istutettu kataja. Se tietysti puettiin hopealangoin ja kuusenkoristein jouluiseksi, ja katajainen joulupuu herätti kiinalaispalvelijoitteni lasten harrasta ihailua.

Jos kiinalaiselle antaa lahjan, antaa hän kohta vastalahjan. Niinpä kokkimme lahjoitti meille elävän kanan omasta kanatarhastaan. Kun se oli tarkoitettu ateriaksemme, nitisti hän siltä myöhemmin niskat ja hän sen valmistikin. Höysteenä käytti kiinalainen kuitenkin pääskysen pesiä. Ja suussasulava herkku pääskysen pesillä täytetystä kanasta tulikin.

Toinen miespalvelija Boy lahjoitti meille kauniin kiinalaislampun. Ja lampun mukana Kauko-Idässä toivottaja tietää antaneensa runsaasti hyvinvointia ja menestystä. Ehkäpä palvelijani ensi jouluksi antama lahja oli taiottu, sillä Singaporen aika oli alusta loppuun asti yksi elämäni rikassisältöisemmistä ja onnellisimmista ajoista.

Joulun tienoilla kävimme uimassa Singaporen upealla uimalaitoksella, teimme retkiä Sumatran saariston lähimpiin saariin tai ajoimme autolla neljäkymmentä kilometriä ympärimittaisen Singaporen saaren malaijilaiskyliin. Ne sijaitsivat kookos- tai banaanilehdoissa tai laajojen kautsuistutusten läheisyydessä. Singaporen mutaisissa joissa eleli inhoittava krokotiili. Etelä-Kiinan meressä, jonka rannalla city-Singapore sijaitsi, tapasi haikaloja ja myrkyllisiä merikäärmeitä ja Malaijan viidakoissa voi kohdata tiikerin ja jättiläiskäärmeitä. Kaikista näistä pelokkeista huolimatta retki saaren sisäosiin oli kokemisen arvoinen. Sillä tropiikin kasvisto ja perhoskunta oli väreissään ja ihanuudessaan ihmeellinen.

En tiedä kuinka monta eri lajia orkideoja Singaporen saaressa kasvoi. Sen vain muistan, että ystävämme lähettivät meille jouluksi orkideakoreja. Myös lootuksia viljeltiin Singaporen puutarhoissa. Mutta ruusun punertava, keskustaltaan kauniin keltainen lootus oli siellä rikkauden ja runsauden sarvessa harvinainen kasvi. Varakkaimmat koristivat lootuksilla joulupöytänsä. Me iloitsimme kynttilöistä, vaikka palmut ja bambut suhisivat jouluna ikkuna-aukkojen ulkopuolella ja aurinko porotti niin armottomasti. Onhan kynttilä joulun symbooli — tropiikissakin.

Kirjoittaja Singaporen sisäosassa sijaitsevalla ananasviljelyksellä, joita siellä oli yhtä lukuisasti kuin perunapeltoja Suomessa. Perunat tuotiin Australiasta ja olivat ne kalliimpia kuin ananakset.

Kirjoittajan pikkupoika malaijilaisessa kansallispuvussa.

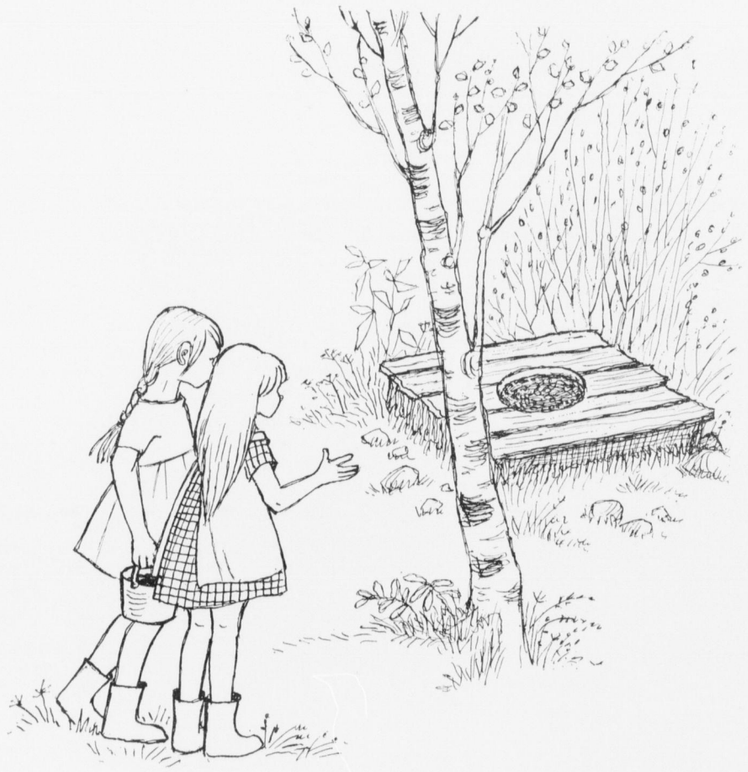

SATU HYLJÄTYSTÄ KAIVOSTA

»Auttakaa, auttakaa!» huusi pieni metsähiiri.

Se oli pudonnut hyljättyyn kaivoon, jossa kaikeksi onneksi ei ollut vettä, mutta niin jyrkät seinämät, että pieni metsähiiri ei voinut omin avuin pelastua. »Hahaha, metsähiiri», nauroivat kaivon ohi ongelle menossa olleet pojanvesselit. »Se on oikein sinulle, miksi joka paikkaan työnnät nokkasi. Jää sinne vaikka tuomiopäivään asti.» Ja pojat jatkoivat vihellen matkaansa. Isot ihmiset, joita myös kulki kaivon ohi, eivät kiinnittäneet senkään vertaa huomiota hädässä olevaan metsähiireen. Autettava oli niin pieni ja vähäpätöinen. Olisi edes ollut hirvi tai karhu.

Mutta sitten osui marjamatkallaan kaivon luo kaksi tyttöä, Vilja ja Silja.

»Auttakaa, auttakaa!» toisti metsähiiri avunpyyntönsä.

»Mikä siellä piipertää», sanoi Vilja ja kumartui katsomaan. »Oi, voi, pienenpieni metsähiiri parka. Mitenkä sinä raukka olet sinne joutunut?»

»Meidän on autettava se ylös kaivosta. Sehän kuolee siellä nälkään.»

»Ja viluun», huomautti Vilja. »Syvässä kaivossa on aina kylmä ja pienen piiperoisen turkki on ohut. Se on kuin silkkiä. Miten voisimme sen pelastaa? Jos työntäisimme kaivoon pitkän seipään, niin ehkä se ulottuisi pohjaan asti. Mutta mitenkä se sitä myöten osaisi kiivetä?»

»Ei se siihen pystyisi», totesi Silja. Mutta jos hankkisimme kotoa köyden ja toinen meistä laskeutuisi kaivoon.»

»Hui, miten synkkä ja kolkko tuo kaivo on. Ihan selässäni käyvät kylmät väreet», sanoi Vilja. »Mutta metsähiirtä emme sinne jätä, vaikka meidän olisi tunkeuduttava peikon luolaan sadan oven läpi.»

»Jos se onkin peikon asunto. Kun ihmiset muuttivat täältä pois ja rakennukset hävitettiin jäi jäljelle vain kaivo. Läheisestä vuoresta tuli peikko, huomasi kuopan maassa ja teki siihen talonsa», päätteli Silja. »Mutta vuorenpeikothan ovat mukavia. Eivät ne ihmiselle pahaa tee, jos eivät ihmiset ole niille ilkeitä. Muistatko, kun vaari kertoi miten hän paimenpoikana eksyi peikon linnaan ja sai siellä syödä pannukakkua ja suomuurainhilloa kultalautaselta.»

»Muistanhan minä. Mutta ei täällä peikko enää asu. Jos asuisi, olisi auttanut varmaan metsähiirenkin pois kaivosta.»

Tytöt muistelivat siinä kaivon reunalla vaarin tarinoita ja olivat unohtaa kokonaan autettavansa. Mutta tämän pippurisilmät seurasivat tyttöjen puuhailua ja se huusi kaikin voimin: »Auttakaa, piip, piip piip», niin että tytöt oikein säpsähtivät. Eivät he olisi uskoneet niin kovaa ääntä lähtevän pienestä metsähiirestä.

»Minäpä kipaisen kotiin köyttä hakemaan», sanoi Silja. »Otan vaikka Mansikin liekaköyden.» Siinä samassa hän katosi polun mutkan taakse niin, että punakukkainen hame vain vilahti.

»Kuinka sinä sinne kaivoon olet joutunut?» kysyi Vilja metsähiireltä.

»Tulin polkua pitkin ja aioin mennä niittyladolle syömään heinänhelpeitä, kun Käärme Raitaselkä yllätti minut. Se syöksyi kimppuuni ja minä hyppäsin hädissäni kaivoon. Minä kannan suurta murhetta, jota en saa kertoa kellekään. Jos kerron, niin menetän viimeisen toivoni.»

Siljan tulo keskeytti Viljan ja metsähiiren välisen keskustelun.

Nyt alkoivat tytöt etsiä sopivaa kohtaa kaivoon laskeutumiselle.

»Tuossa on tarpeeksi tukeva koivu», sanoi Vilja. »Siihen sidomme köyden ja sitten teemme köyteen solmuja.»

»Ja minä teen matkan maan alle, eikö niin?» Silja tarttui köyteen ja heilautti itsensä alas. Käärme Raitaselkä lymyili läheisessä ruohikossa ja katseli ilkein silmin tyttöjen pelastuspuuhia. Se olisi mielellään syönyt sekä tytöt että metsähiiren.

»Hui, miten kylmää ja kolkkoa täällä on!» huusi Silja kaivon reunalla kyyröttävälle Viljalle. »Mutta missä minun pieni hiirulaiseni on? Jo löysin.»

Kun Silja nosti metsähiiren kämmenelleen seisoi yhtäkkiä hänen rinnallaan uljas prinssi, jonka vaatteet oli kudottu kulta- ja hopealangoista ja jonka päässä loisti jalokivin kaunistettu kruunu.

»Minä olen pieni metsähiiri», sanoi se. »Olin noiduttu, mutta te pelastitte minut, sillä tänään oli juuri se päivä, jolloin oli minun viimeinen mahdollisuuteni tulla jälleen ihmiseksi. Tarvittiin vain ihmisten ystävyyttä pientä metsähiirtä kohtaan taian laukaisemiseksi.»

Kaivon pohjalta kohosivat samassa tikapuut kahden väkevän peikkopojan kohottamina ja niitä pitkin Silja ja prinssi nousivat maan pinnalle, mutta vihreänä vihasta Käärme Raitaselkä luikerteli tiehensä ruohikosta.

Vilja ja Silja kyydittiin nyt prinssin isän kuningas Aamunousun linnaan vaunuilla, joita veti kaksikymmentä valkoista, korskuvaa oritta. Heidät puettiin silkkiin ja samettiin ja heistä paljasjalkaisista pikkutytöistä tuli armollisen kuningattaren hovineitejä, ja tämä tapahtui vain sen vuoksi, että he olivat olleet ystävällisiä pienelle, vähäpätöiselle metsähiirelle, joka oli pudonnut hyljättyyn kaivoon.

VILJO HALMEENMÄKI

Kuvat:
Helga Sjöstedt

Noita Kultanenä, lapset ja Hupsishopsis

Olipa kerran noita-akka, jolla oli kellankultainen nenä, niin pitkä, että se ulottui yli maantien, mutta niin ohut, että sitä olisi voinut luulla tielle pudonneeksi köydeksi.

Noita-akalla oli tapana houkutella kultaisen nenänsä kultaisella kimalluksella pieniä tyttöjä ja poikia orjapalvelijoikseen. Näin se tapahtui: Noita Kultanenä asettui maantien varteen vatsalleen, työnsi pitkän nenänsä yli tomuisen tien ja jäi odottamaan saalistaan aivan kuin hämähäkki verkkonsa keskellä. Jos tulija oli aikuinen, taikoi noita pitkän nenänsä maantien tomuksi, mutta jos kulkija oli pieni tyttö tai poika loisti ja kimmelsi nenä kuin puhtain kulta.

»Miten kaunis hyppynuora! Se on varmaan pudonnut joltakin prinsessalta», huudahtivat lapset nähdessään nenän lojuvan maassa, mutta ojentaessaan kätensä, noidan pitkä nenä kietoutui kuin piiskan siima heidän ympärilleen ja lähellä oleva ruohomätäs alkoi elää. Siitä pilkistivät rumat ja ilkeät kasvot ja kuului voitonriemuinen nauru: hihihihi hohohoho!

»Oi, voi», vaikeroivat lapset. Mutta valitus ei enää auttanut. Noidalla oli kuin olikin sydän kivestä. Kultanenä raahasi lapset majaansa, jonka se oli rakentanut aivan tien varteen. Maja muistutti suurta sammaleista kiveä. Kun noita silitti kolmasti majan vartijana kyyristelevää mustaa kissaa, jonka silmät paloivat kuin tuli, aukeni naristen ja kitisten raskas rautaovi kiven kyljessä, ja kun musta kissa haukotteli sulkeutui ovi kumahtaen lasten takana.

Nyt alkoivat lapsille ikävät ajat. Jo ennen kukon laulua oli noustava kovalta kanervavuoteelta ja lähdettävä nyhtämään sammalta läheisen vuoren kupeesta. Se oli kovaa työtä, sillä sammal oli pureutunut lujasti kovaan kalliopintaan.

Noita Kultanenä söi vain sammalpuuroa, käärmeitä, sisiliskoja ja sammakoita. Samaa ruokaa hän tarjosi lapsillekin, mutta nämä eivät halunneet nauttia noidan padan antimia, vaan etsivät suuhunsa metsästä marjoja ja joivat kirkasta lähdevettä. Eläimet he päästivät vapauteen, ellei noita heitä siitä estänyt, ja

kuten saduissa, niin nytkin hyvä teko palkittiin hyvällä teolla.

Kultanenän lampeen asettamaan pyydykseen oli uintimatkalla joutunut itse sammakkojen kuningas Hupsishopsis. Kun lapset päästivät kruunupään vapaaksi, lupasi tämä pelastaa lapset noidan pauloista.

»Miten sinä pieni sammakko voit meitä auttaa?» ihmettelivät lapset, mutta sammakkokuningas vain hymyili salaperäisenä. »Kyllähän tässä keinot keksitään», tuumi se ja lähti iloisesti koikkelehtimaan ojaan, missä se piti kuninkaallista hoviaan keltaisten rentukoiden keskellä.

Niin noita Kultanenän pienet palvelijat saivat raataa päivästä päivään ja aamusta iltaan ja muistivat haikeina kotiaan, joka tuntui olevan saavuttamattomissa.

Sattuipa kerran rankka sadepäivä. Kaikkialla litisi ja lotisi, ojat olivat vettä tulvillaan ja sammalkin lähti helposti kallion kupeesta. Lasten palatessa illalla noidan majalle mustan kissan vartioimana oli heillä kullakin tavallista suuremmat kantamukset. Noita-akka hörähteli tyytyväisenä ja musta kissa lipoi kieltään. Noidalle ei riittänytkään yksi padallinen sateen pehmittämistä sammaleista keittämäänsä puuroa, vaan hän keitti toisenkin padallisen heittäen joukkoon kourallisen käärmeitä ja sisiliskoja kuin suolaksi.

Kun noita Kultanenä oli kauhonut tuon valtavan annoksen vatsaansa sanoi hän: »Hoh hoh, jopa ramasee», ja kellistyi selälleen majansa lattialle alkaen kuorsata. Hänen vatsansa oli paisunut niin isoksi kuin muurahaiskeko tai vielä suuremmaksikin. Se oli kuin pieni kallio.

Kultanenän kuorsatessa alkoi metsäpolulta kuulua outoja ääniä, tällaisia: lits, lats, lats, lits. Sammakkoarmeija siellä läheni komein loikkauksin, etunenässä itse sammakkojen kuningas Hupsishopsis, hänen jälkeensä kuningatar Hopsishupsis, sitten hänen satayksi lastaan ja lopuksi hännän huippuna koko sammakkovaltakunnan väki. Voi, miten pitkänpitkän nauhan tuo kulkue muodostikaan.

Kun sammakot loikkasivat noidan majaan raollaan olevasta ovesta ne kerääntyivät kaikki ruman ja ilkeän Kultanenän ympärille. Tuvan nurkassa kuorsasi musta kissa käpälät kattoa kohti sojottaen. Se oli syönyt itsensä aivan näännyksiin sammalpuuroa eikä jaksanut edes raottaa silmiään. Kaikki sammakot hyppäsivät kuningas Hupsishopsiksen kehoituksesta noidan vatsalle ja pitkälle nenälle, ja rohkeimmat loikkasivat jopa kasvoille, niin ettei noita nähnyt mikä kumma häntä painoi kuin lyijy vasten lattiaa.

»Voi, päästäkää minut, päästäkää minut!» voihki Kultanenä. Minä annan teille kapallisen kultaa ja toisen hopeaa jos annatte minun mennä.

»Et sinä niin helpolla meistä pääse, ilkimys», sanoi kuningas Hupsishopsis joka istui noidan nenänhuipulla, »mutta jos päästät lapset vapaiksi ja itse katoat ikipäiviksi metsään karhujen vartioitavaksi, niin päästämme sinut». Ja niin noita Kultanenä vakuutti täyttävänsä ehdot ja lähtevänsä mustan kissansa kanssa maanpakoon.

Mikä riemu siitä syntyikään lasten keskuudessa, kun he pääsivät palaamaan kotiinsa. Muistoksi sai jokainen heistä taittaa noidan pitkästä nenästä kultakimpaleen. Kun koko voima oli nenässä, tuli noita niin heikoksi että huojuen kuin heinä tuulessa katosi synkkään metsään lammen taakse ja sinne kertoivat vanhat ihmiset sen kuolleen, uponneen kissoineen suosilmäkkeeseen.

Viljo Halmeenmäki.

Kuvat: Helga Sjöstedt

Löytää kuurosokea lappalaistyttö Aune omenapuun ja puusta omenan. Kylläpä onkin hyvä mieli.

Kiire on jo taakse jäänyttä elämää. Vendla Söderillä Helsingistä on aikaa syventyä mieluisan kirjeen tutkimiseen.

ÅVIK VETOAA

Jatkuu siv. 2.

tien paikkalukuun osoittaa, että lisätilan saaminen on välttämätöntä.

Huoltokotisäätiö onkin päättänyt ryhtyä toteuttamaan toista rakennusvaihetta, joka käsittää n. 5000 m³:n suuruisen hoidettavien rakennuksen sekä lämpökeskuksen. Tällöin saataisiin 49 uutta hoitopaikkaa ja sijaa neljälle henkilökunnan jäsenelle. Tarkoitus on, että Åvikista kehittyisi myös monivammaisten kuurojen kuntouttamiskoti. Rakennustyöt pyritään aloittamaan tulevan vuoden syksynä. Rakennuskustannukset tulevat olemaan n. 900.000 mk.

Ensimmäinen rakennusvaihe rahoitettiin miltei kokonaan raha-automaattivaroin, mutta näin ei enää uudessa rakennusvaiheessa. Tänä vuonna raha-automaattivaroista on saatu 90.000 mk. Säätiöllä on omia varoja 20.000 mk. Pankkilainoja on yritettävä saada. Ja lisäksi tarvitaan ystävien vapaaehtoisia lahjoja.

Olemme saaneet Kuurojen Joulu-lehdeltä luvan lähettää sen mukana tilillepanokortin, johon rohkenemme pyytää Teitä merkitsemään jonkin summan joko henkilökohtaisena avustuksenanne tai ehkä ystäväpiirinne yhteisenä kädenojennuksena äänettömässä hädässään kamppaileville ihmisveljille ja -sisarille. Pienenkään lahjan lähettämistä ei ole hävettävä. Lesken rovolla on vieläkin siunaus mukanaan.

Paljonko olemme valmiit maksamaan silmäleikkauksesta, joka palauttaa näön, paljonko korvaleikkauksesta, että kuulisimme jälleen? Muistaisimmeko nyt kiitosuhrilla niitä, joille mikään lääkäri ei enää voi antaa näköä eikä kuuloa eikä selvästi ymmärrettävää puhetta.

Tämän kirjeen alkuun lainattu kirje kertoo kuurosta, joka kuten kohtalotoverinsakin vasta koulussa oppi meidän kielemme. Meidän kielemme on hänelle jatkuvasti vieras. Ja kuitenkin ymmärrämme häntä, jos jäämme kuuntelemaan hänen sanomaansa:

— Pääsenkö pian jo kuurojenkodissa asumaan? Kirjoita pian minulle . . .

Mitä kirjoitamme hänelle!

Veikko Väisäsen sormet hapuilevat elävää sanaa, Jumalan valkeutta.

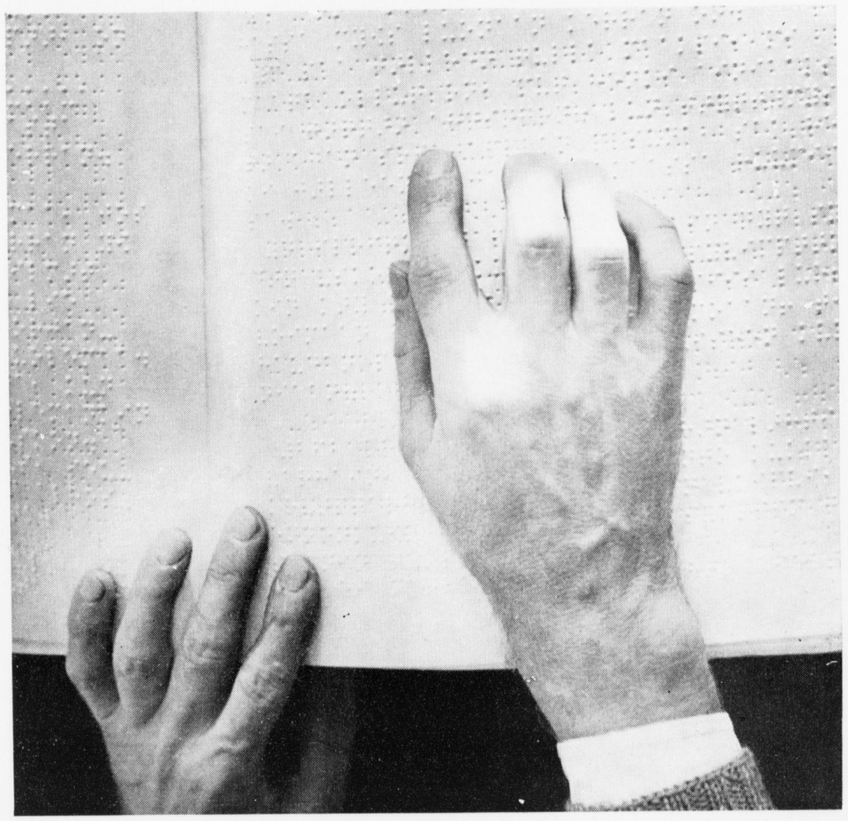

7 39 00

on pätevä postin aamana. - Kortet är igt försett med postens vittering.

— Etkös sinä sitten yhtään näe? — hämmästelee Aune Huhtamellalle vasta Keuruulta muuttanut Edit . . . samalla kuin Hämeenlinnasta kotoisin oleva Alma käsin selvittää tilannetta.

HINTA 2:-

Hämeenlinna 1964
Kirjapaino Jaarli